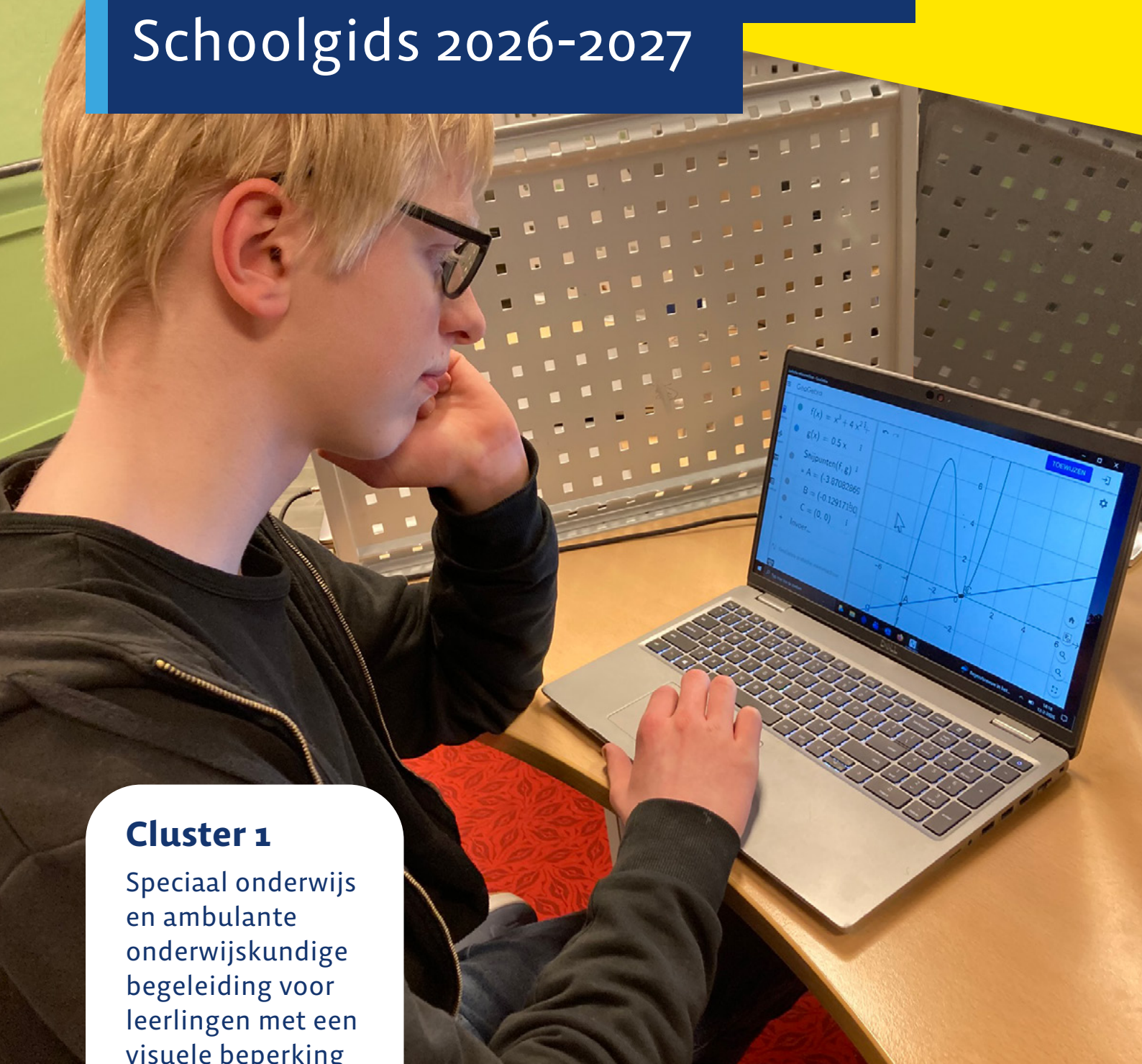

Visio Onderwijs VSO Schoolgids 2026-2027

Cluster 1

Speciaal onderwijs
en ambulante
onderwijskundige
begeleiding voor
leerlingen met een
visuele beperking

Laat je mogelijkheden zien.

Voorwoord

Schoolgids vso

Welkom bij de schoolgids van Visio Onderwijs. We hebben voor al onze scholen en ambulante onderwijskundige begeleiding één schoolgids voor het so en één schoolgids voor het vso. U leest nu de schoolgids voor het voortgezet speciaal onderwijs.

Navigatie door de schoolgids

Vanuit de inhoudsopgave navigeert u naar elk gewenste paragraaf. Via de knoppen in de koptekst kunt u gemakkelijk terug naar de inhoudsopgave of rechtstreeks naar een ander hoofdstuk gaan. Met de pijlen onderaan de pagina's bladert u rustig door de schoolgids.

- **Neem alvast een kijkje op onze scholen met de volgende video's:**
 - [Visio Onderwijs Amsterdam](#)
 - [Visio Onderwijs Breda](#)
 - [Visio Onderwijs Grave](#)
 - [Visio Onderwijs Haren](#)
 - [Visio Onderwijs Rotterdam](#)
 - [Ambulante onderwijskundige begeleiding](#)

Een fijn schooljaar gewenst namens Visio Onderwijs.

Inhoud

Voorwoord	2
1 Visio Onderwijs	5
1.1. Inleiding	5
1.2. Aob of vso	5
1.3. Doelgroepen	6
1.4. Afdelingen	7
1.5. Aanmelding	8
1.6. Zorg in onderwijs	11
1.7. Leerlingvervoer	12
1.8. Aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering	12
1.9. Ouderbijdrage	12
2 Onderwijsproces	14
2.1. Basisvaardigheden	14
2.2. Lesaanbod	17
2.3. Ontwikkeling en begeleiding	29
2.4. Pedagogisch en didactisch	33
2.5. Onderwijstijd	37
2.6. Praktijkvorming en stage	43
2.7. Schoolafsluiting	46
2.8. Samenwerking	49
3 Schoolklimaat	54
3.1. Veiligheid	54
3.2. Schoolklimaat	59
3.3. Uitslagen onderzoek schoolklimaat en veiligheid	61
4 Onderwijsresultaten	67
4.1. Opbrengstgericht werken	67
4.2. Leerresultaten	69
4.3. Sociale en maatschappelijke competenties	75
4.4. Uitstroomresultaten	78
5 Kwaliteitszorg	82
5.1. Visie, ambities en doelen	82
5.2. Kwaliteitscultuur	89
5.3. Evaluatie, verantwoording en dialoog	92
Belangrijke adressen	96
Verantwoording schoolgids	98

Visio Onderwijs

1

Visio Onderwijs

1.1. Inleiding

Koninklijke Visio stimuleert iedere leerling met een visuele beperking in zijn ontwikkeling tot zelfbewuste wereldburger, met een passend perspectief op de toekomst. In deze schoolgids vertellen we hoe ons voortgezet speciaal onderwijs (vso) en onze begeleiding in het voortgezet en vervolgonderwijs (aob) eruitziet.

We richten ons hier op de leeftijdsgroep van 12 jaar en ouder. Voor ons onderwijs en begeleiding aan leerlingen in de basisschoolleeftijd verwijzen we naar de schoolgids voor het so. Waar we in deze schoolgids spreken over "ouders" bedoelen we de wettelijk vertegenwoordigers.

1.2. Aob of vso

Als slechtziende of blinde jongere naar een school in de buurt gaan? Dat kan met ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) in het regulier of voortgezet speciaal onderwijs. De aob van Visio ondersteunt leerlingen met een visuele beperking en hun

docenten. Afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte komt de ambulant begeleider bij de leerling op school (vo, vso, mbo, hbo, wo) voor advies rond aanpassing van lesmateriaal, inrichting van de lesomgeving, en inzet van hulpmiddelen. Daarnaast houdt de begeleider ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling in de gaten. Een visuele beperking heeft daar vaak invloed op. Ook helpt de aob-er de leerlingen de kritische succesfactoren voor participatie in de maatschappij te beheersen. Zie hoofdstuk 2.3 voor meer taken van de aob.

Wanneer een leerling met een visuele beperking meer ondersteuning bij zijn leerproces nodig heeft dan de aob kan bieden, is een cluster 1 school van Visio een optie. Er is een Visioschool met een afdeling voor voorgezet speciaal onderwijs (vso) in Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam. Een combinatie van plaatsing op een Visioschool en een andere school met aob is ook mogelijk. We spreken dan van hybride onderwijs. Jaarlijks evalueert de Commissie van Onderzoek of de leerling nog steeds het beste op zijn plek zit op een vso-school, reguliere school of hybride vorm.

1.3. Doelgroepen

In Nederland kunnen leerlingen worden ingedeeld in zeven doelgroepen volgens het [Landelijk doelgroepenmodel VO](#). Een leerling krijgt voor de volgende thema's een inschaling 1-7: IQ; Ontwikkelingsniveau; Leerstandaard; Ondersteuningsbehoefte; Uitstroombestemming.

Voor elk thema kan de inschaling verschillen. Het samengestelde profiel van deze inschalingen dient als basis om een toekomstige uitstroombestemming voor de leerling te voorspellen. Samen met de ouders stelt de school deze doelgroepbepaling vast. Dit bepaalt via welke algemene leerroute de leerling onderwijs zal ontvangen.

Koppeling leerroute vso aan uitstroombestemming

Algemene leerroute	Schoolsoort	Verwachte uitstroombestemming
1	vso-emb	Belevingsgerichte dagbesteding
2	vso-emb	Activiteitgerichte dagbesteding
3	vso-mb	Arbeidsmatige dagbesteding of beschut werk
4	vso-pro	Beschut werk of arbeid
5	(vso) pro/vmbo-bb	Arbeid of mbo-entree/2
6	(vso) vmbo-kb/gl/tl	Mbo-2/3/4
7	(vso) havo/vwo	Mbo-3/4 of hbo, wo

1.4. Afdelingen

Verschillende doelgroepen hebben verschillen onderwijsbehoeften. Op de Visioscholen zetten we leerlingen van vergelijkbare doelgroepen bij elkaar in de klas. Om landelijk per doelgroep goed af te kunnen stemmen kiezen we voor de volgende benaming van afdelingen binnen de scholen:

- **aob:** doelgroep 1-7 met een visuele beperking, die niet naar een Visioschool gaat en regulier of speciaal (voortgezet)onderwijs volgen;
- **vso-emb:** doelgroep 1-2 met een ernstige meervoudige (visuele en verstandelijke) beperking;
- **vso-mb:** doelgroep 3-4 met een meervoudige (visuele en verstandelijke) beperking;
- **vso:** doelgroep 4-7 met een visuele beperking.

Alle leerlingen kunnen daarnaast bijvoorbeeld motorische en/of psychiatrische problematiek hebben.

Leerlingaantal vso per 1 februari 2026 (officiële teldatum)

Visio onderwijs – school	vso (e)mb	vso arbeid	vso vmbo	vso havo	Totaal
VSO Visio Amsterdam	13	7	23	12	55
VSO Visio Breda	33	-	-	-	33
VSO Visio Grave	10	18	23	13	64
VSO Visio Haren	26	10	-	-	36
VSO Visio Rotterdam	12	4	29	10	55

Leerlingaantal aob v(s)o per 1 maart 2026

Visio onderwijs – aob	vso (e)mb	vo arbeid	vo vmbo	vo havo	vo vwo	Totaal
Aob Noord	32	18	47	30	11	138
Aob Midden	65	12	47	39	30	193
Aob Zuid	118	28	153	67	54	420

Van de v(s)o-leerlingen met een visuele beperkingen, die bij Visio Onderwijs zijn ingeschreven, gaat 25% naar een Visioschool en gaat 75% naar een andere school met aob vanuit Visio.

Leerlingaantal aob mbo/hbo/wo per 1 maart 2026

Visio onderwijs - aob	mbo	hbo	wo	Totaal
Aob Noord	53	13	5	71
Aob Midden	51	39	21	111
Aob Zuid	134	92	41	267

1.5. Aanmelding

Afdelingen

Kinderen met een visuele beperking hebben recht op ambulante onderwijskundige begeleiding vanuit cluster 1 op hun school of kunnen worden toegelaten tot het speciaal onderwijs van cluster 1. Aanmelding start met een telefoontje naar het cliëntsrbureau van Visio: **088 585 85 85** of met een mailtje naar één van de onderwijslocaties:

 Afdeling	Mailadres
Aob Noord	AobHaren@visio.org
Aob Midden	AobMidden@visio.org
Aob Zuid	AobZuid@visio.org
VSO Amsterdam	OnderwijsAmsterdam@visio.org
VSO Breda	OnderwijsBreda@visio.org
VSO Grave	OnderwijsGrave@visio.org
VSO Haren	OnderwijsHaren@visio.org
VSO Rotterdam	OnderwijsRotterdam@visio.org

Toelatingscriteria

Visio Onderwijs verzorgt onderwijs en ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) voor leerlingen met een visuele beperking. Dit geldt ook voor leerlingen die naast hun visuele beperking een verstandelijke beperking en/of andere ondersteuningsbehoeften hebben. Na aanmelding onderzoekt een multidisciplinair team de hulpvragen van het kind of de jongere, zowel op het gebied van zorg als onderwijs. Er vinden oogheelkundige, gedragskundige en didactische onderzoeken plaats.

Op basis van deze onderzoeksgegevens beoordeelt de Commissie van Onderzoek of een leerling in aanmerking komt voor onderwijs vanuit Visio. Dit gebeurt aan de hand van de geldende landelijke toelatingscriteria:

Gezichtsscherpte en gezichtsvelden:

- Gezichtsscherpte veraf ≤ 0.3
- Gezichtsscherpte nabij ≤ 0.25
- Gezichtsveld $< 30^\circ$
- Hemianopsie
- CVI

Komt in aanmerking voor toelating tot onderwijs of toelating tot aob van cluster 1

Gezichtsscherpte:

- Visus > 0.3 en ≤ 0.5
- Visus > 0.5

Komt mogelijk in aanmerking voor toelating tot onderwijs of toelating tot aob als er sprake is van:

- Oculomotorische problemen
- Problemen met kleurenzien
- Gezichtsveldbeperkingen
- Lichtovergevoeligheid
- Nachtblindheid
- Progressieve oogaandoening

Op basis van de visuele gegevens, de ervaren onderwijsbelemmeringen en de compensatiemogelijkheden van de leerling besluit de Commissie van Onderzoek (CVO) of een indicatie cluster 1 wordt toegekend. De leerling wordt toegelaten tot het onderwijs van cluster 1 of de aob van cluster 1.

Aan de indicatie wordt een termijn gekoppeld, zoals voorgeschreven in de Wet op de Expertisecentra.

Toelating

Wanneer een leerling voldoet aan de toelatingscriteria, weegt de Commissie van Onderzoek (CVO) de ondersteuningsbehoefte van de leerlingen. Naast een visuele beperking kan er sprake zijn van andere beperkingen of hulpvragen. De CVO beoordeelt of de benodigde expertise bij Visio Onderwijs aanwezig is en ook of plaatsing op een Visioschool of ambulante onderwijskundige begeleiding op een andere school het meest passend is voor de leerling.

Bij de beoordeling door de Commissie van Onderzoek voor toegang tot passend onderwijs (met passende ondersteuning) of ambulante onderwijskundige begeleiding bij Visio Onderwijs, geldt het volgende:

- **Leerlingen met een enkelvoudige beperking**

Leerlingen die voldoen aan de toelatingscriteria én daarnaast speciale onderwijszorg nodig hebben vanwege onderstaande hulpvragen, kunnen worden toegelaten tot Visio Onderwijs of ambulante onderwijskundige begeleiding:

1. **Omgang met de visuele beperking**

- a. Problemen met het gebruik of toepassen van visuele hulpmiddelen
- b. Problemen met ruimtelijke oriëntatie
- c. Problemen met de acceptatie van de visuele beperking

2. **Taak- en werkhouding / zelfstandigheid**

- a. Moeite met klassikale instructies
- b. Veel individuele ondersteuning nodig bij het plannen en uitvoeren van taken
- c. Moeite met samenwerken aan een taak
- d. Vertraagd werktempo
- e. Motivatieproblemen

3. **Sociaal-emotioneel functioneren**

- a. Moeite met aansluiting bij leeftijdsgenoten
- b. Pestverleden
- c. Sociale angst of moeite met maatschappelijke participatie
- d. Faalangst
- e. Gedragsproblemen
- f. Onvoldoende zelfinzicht
- g. Laag zelfbeeld

- **Leerlingen met een meervoudige beperking***

Leerlingen met een visuele én verstandelijke beperking worden beschouwd als leerlingen met een meervoudige beperking (mb). Zij komen in aanmerking voor onderwijs of begeleiding bij Visio Onderwijs, mits zij voldoen aan de geldende toelatingscriteria.

- **Leerlingen met een ernstige meervoudige beperking***

Bij deze leerlingen is naast een visuele en verstandelijke beperking ook sprake van andere beperkingen, zoals bijvoorbeeld een motorische beperking, ASS, progressieve ziektebeelden, epilepsie, spraak-/taalproblemen of slechthorendheid. Ook deze leerlingen komen in aanmerking voor onderwijs of ambulante onderwijskundige begeleiding bij Visio, mits aan de toelatingscriteria is voldaan.

- **Leerlingen met zeer ernstige gedragsproblemen en/of zonder ontwikkelingsmogelijkheden op kerndoelen onderwijs**

Wanneer sprake is van zeer ernstige gedragsproblemen of als aantoonbaar is dat een kind of jongere geen ontwikkelingsmogelijkheden heeft op de kerndoelen van het onderwijs, kan geen toelating tot onderwijs bij Visio plaatsvinden.

1.6. Zorg in onderwijs

Bij aanmelding inventariseren we samen met de ouders de zorgbehoeften van het kind. Indien verzorging of individuele begeleiding tijdens schooluren noodzakelijk is, beoordeelt de school of deze zorg te organiseren is. Op onze scholen in Breda en Haren zijn standaard zorgmedewerkers van Visio Wonen & Dagbesteding aanwezig om de zorg te leveren. De financiering van een begeleider of zorgmedewerker kan via verschillende routes plaatsvinden: de gemeente kan een tijdelijke indicatie vanuit de Jeugdwet en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) kan een permanente indicatie via de Wet Langdurige Zorg (WLZ) afgeven. Via de Jeugdwet of WLZ ontvangt Visio een vergoeding voor de zorgkosten in Zorg in Natura (ZiN). Voor leerlingen van de scholen in Breda en Haren, met een indicatie vanuit de Jeugdwet, geeft de gemeente een standaard financiering voor Zorg in Onderwijstijd (ZiO) af; bekeken wordt of er ook voor de andere Visioscholen een standaard regeling afgesproken kan worden. Via deze links is er meer informatie over de [WLZ](#) en [Jeugdwet](#) te lezen.

*) Bij een intensieve ondersteuningsbehoefte op het gebied van algemene dagelijkse levensverrichtingen of individuele begeleiding, kan als voorwaarde voor toelating worden verzocht om aanvullende zorgbegeleiding te faciliteren.

1.7. Leerlingvervoer

De gemeente waar de leerling staat ingeschreven is verantwoordelijk voor het leerlingvervoer. Als de leerling niet zelf naar school kan komen, kan de gemeente taxivervoer organiseren. Leerlingvervoer wordt door de gemeente vergoed naar de dichtstbijzijnde, voor de leerling passende school. Ouders vragen jaarlijks leerlingvervoer aan bij de gemeente waar de leerling is ingeschreven en onderhouden het contact met de vervoerder rondom het ophalen en thuisbrengen. Sommige gemeentes geven voor meerdere jaren een beschikking af. De school geeft op verzoek van ouders een vervoersadvies om aan de aanvraag toe te voegen.

1.8. Aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering

Voor de leerlingen van de scholen is een ongevallenverzekering afgesloten. Ook tijdens evenementen in schoolverband zoals bij een schoolkamp of stage is de verzekering van toepassing. Bagage is bij schoolactiviteiten niet via de school verzekerd. Schade aan kleding of brillen evenmin. Ook diefstal van goederen valt niet onder de verzekering van school. We verzoeken ouders voor hun kind een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten. Wanneer het kind schade veroorzaakt, aan spullen van een ander of van de school, dan zal ouders gevraagd worden deze schade te betalen. Daarom is het belangrijk dat de leerling hiervoor verzekerd is.

1.9. Ouderbijdrage

Visio Onderwijs vraagt geen algemene vrijwillige ouderbijdrage. Bijzondere activiteiten en feesten betalen we uit ons eigen budget. Alleen voor schoolreisjes, schoolkampen en buitenlandse reizen vragen wij ouders om een vrijwillige ouderbijdrage, omdat deze activiteiten veel kosten met zich meebrengen. De hoogte van de vrijwillige bijdrage hangt af van de duur van de activiteit:

- € 25 voor een eendaagse schoolreis
- € 50 voor één overnachting
- € 75 voor twee overnachtingen
- € 100 voor drie overnachtingen
- € 300 voor buitenlandse reis

Ouders ontvangen informatie over de kosten en betaling van de reis. Wanneer betalen een probleem is, kunnen ouders contact opnemen met de schoolleiding, omdat leerlingen ook zonder financiële bijdrage mee mogen doen aan alle schoolactiviteiten.

Onderwijsproces

2

Onderwijsproces

2.1. Basisvaardigheden

We leggen een sterke nadruk op de ontwikkeling van basisvaardigheden bij onze leerlingen, omdat dit het fundament is voor leren en functioneren in de maatschappij. In onze vakwerkplannen en onderwijsplannen maken wij nadrukkelijk de verbinding tussen de leerdoelen bij Nederlands en wiskunde en de leerdoelen van de andere vakken, zodat deze basisvaardigheden een betekenisvolle plek hebben bij alle vakken.

Nederlandse taal

Bij het vso omvat de basisvaardigheid Nederlands de competenties: mondelinge taal, zwartschrift of braille lezen en schrijven, begrippenlijst en taalverzorging. Bij het vso-mb ligt de focus op mondelinge taal en het lezen van zwartschrift, braille of pictogrammen. Voor het vso-emb is "sociaal en taal" de basisvaardigheid, waarbij de communicatieve redzaamheid in de maatschappij centraal staat. De scholen zorgen voor een rijke taal- en leesomgeving en stimuleren de taalontwikkeling van de leerling in alle leergebieden. Bij leerlingen met een visuele beperking bestaat het risico dat hun kennis van de wereld beperkter is, omdat ze concepten niet altijd volledig begrijpen door gebrek aan zintuiglijke ervaring. Voor deze leerlingen is het van belang dat ze extra veel ervaringen opdoen met dichtbij-woorden om daarna verderweg-woorden te kunnen leren via verbale omschrijvingen.

Rekenen en wiskunde

Bij het vso bestaat de basisvaardigheid rekenen en wiskunde uit de competenties: getallen, verhoudingen, meten en meetkunde, en verbanden.

Bij het vso-mb richten we ons op getallen en bewerkingen en meten en meetkunde. Dit is voor de vso-mb uitgewerkt in de VIVIS leerlijn 'Rekenen – begrippen, tellen, bewerkingen' en in VIVIS-leerlijn 'Rekenen – ruimte, meten, tijd, geld'. Door de visuele beperking kan een leerling veel moeite hebben met de taken rond ruimtelijk inzicht. Door de leerlijn rekenen op te knippen, bestaat de mogelijkheid rekenen op twee niveaus (leerroutes) te volgen.

Burgerschap

Burgerschap is een belangrijke basisvaardigheid binnen ons onderwijs. We bereiden leerlingen voor op hun rol als zo zelfstandig mogelijke burger in een diverse en democratische samenleving. Daarbij ontwikkelen leerlingen – passend bij hun mogelijkheden – de kennis, vaardigheden en houding die nodig zijn om actief en betrokken mee te doen.

Binnen de schoolvakken Mens & Maatschappij – democratie, sociaal emotioneel en kritische succesfactoren (KSF) werken we aan de volgende domeinen van burgerschap:

- **Jezelf en de ander**

Leerlingen ontwikkelen inzicht in wie zij zijn, wat hun mogelijkheden zijn en hoe zij zich verhouden tot anderen. We stimuleren een respectvolle omgang met elkaar en besteden aandacht aan verschillen tussen mensen.

- **Samenleven in een democratische rechtsstaat**

Leerlingen leren over basiswaarden zoals vrijheid, gelijkwaardigheid en respect. Ze oefenen met vaardigheden zoals samenwerken, omgaan met conflicten en het nemen van verantwoordelijkheid.

- **Democratische en maatschappelijke betrokkenheid**

Leerlingen leren hoe zij zelf invloed kunnen uitoefenen en actief kunnen deelnemen aan de samenleving, op school en daarbuiten.

Binnen het cluster 1-onderwijs krijgt burgerschap een extra dimensie. Leerlingen groeien op met een visuele beperking en participatie is daardoor helaas niet vanzelfsprekend. De **5 kritische succesfactoren (KSF)** bevorderen burgerschap van leerlingen die blind of slechtziend zijn.

1. Inzicht in de eigen visuele beperking en hoe hiermee om te gaan
2. Inzicht in eigen talenten en deze verder ontwikkelen
3. Kunnen communiceren over de visuele beperking en eigen mogelijkheden
4. Regie nemen in de interactie met de omgeving
5. Opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk

Digitale geletterdheid

Binnen alle afdelingen van de Visioscholen is digitale geletterdheid een kernvak. Leerlingen met een visuele beperking hebben veel baat bij digitale hulpmiddelen. Het is essentieel om deze ICT-hulpmiddelen technisch, veilig en verantwoord te leren gebruiken ter voorbereiding op het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt of dagbesteding en de samenleving.

Kerdoelen

Kerdoelen zijn de wettelijke streefdoelen voor alle leerlingen in het vso-mb/arbeid en de onderbouw van het voortgezet (speciaal) onderwijs in Nederland. Ze zijn globaal geformuleerd en bepalen niet tot welk eindniveau een leerling aan de kerndoelen moet werken, maar geven wel een verplichte richting aan de onderwijsinhoud.

Voor het vso zijn de kerndoelen uitgesplitst naar de uitstroomprofielen: vervolgonderwijs, arbeid en dagbesteding. Voor de vso-mb-afdelingen hebben wij leerlijnen ontwikkeld die aansluiten bij de kerndoelen voor arbeid en dagbesteding.

Eindtermen

Voor leerlingen in de bovenbouw van het vo en vso (uitstroomprofiel vervolgonderwijs) gelden wettelijke eindtermen. Deze eindtermen zijn concreter dan de kerndoelen en vormen de basis voor de examenprogramma's. Ze beschrijven wat leerlingen aan het einde van hun schoolloopbaan minimaal moeten kennen en kunnen. In ons onderwijs richten we ons op het behalen van deze eindtermen, uiteraard afgestemd op de ondersteuningsbehoeften en mogelijkheden van elke leerling.

Referentieniveaus

De referentieniveaus zijn wettelijk vastgestelde beschrijvingen van de benodigde taal- en rekenvaardigheden van leerlingen op de verschillende overgangsmomenten van het onderwijs. Onze VIVIS leerlijnen voor taal en rekenen voldoen uiteraard aan deze referentieniveaus.

Referentieniveaus voor het vso

Aan het eind van:	Referentieniveau
vso-emb en vso-mb	Geen
(vso) arbeid (praktijkonderwijs)	1F (inspanningsverplichting)
(vso) vmbo basis/kader, mbo 2, mbo 3	2F
(vso) vmbo gemengd/theoretisch	2S
(vso) mbo 4, havo	3F
(vso) vwo	3F rekenen; 4F taal

2.2. Lesaanbod

Visio biedt een doelgericht, samenhangend, herkenbaar en over de leerjaren heen evenwichtig verdeeld lesaanbod. Dit is op de scholen terug te vinden in vakwerkplannen voor vso-vervolgonderwijs en in onderwijsplannen voor vso-dagbesteding/arbeid. Daarnaast is er een doorlopende lijn van het so-mb naar het vso-mb.

Leerlijnen

Door cluster 1 zijn de VIVIS leerlijnen voor zowel het so als het vso-mb ontwikkeld, passend bij de kerndoelen en eindniveaus. Voor alle zeven leerroutes in het so en voor leerroute 1-5 in het vso zijn verplichte lesdoelen vastgesteld. Dit zorgt ervoor dat het voor een leerling niet uitmaakt naar welke cluster 1-school in Nederland hij gaat; overal kan de leerling rekenen op een vergelijkbaar basisaanbod. Ook sluit het lesaanbod in het so hierdoor naadloos aan op het vso. De VIVIS leerlijnen zijn in te zien via de [website EduVIP.nl](https://www.eduvip.nl).

Voor het vmbo en havo zijn de leerlijnen burgerschap, KSF en seksuele vorming gemaakt. Deze afdelingen gebruiken verder de eindtermen voor het regulier vmbo en havo. De vakdocenten maken landelijk vakwerkplannen om het lesaanbod landelijk af te stemmen en te optimaliseren.

Eindniveau vso

Leerroute	1	2	3	4	5	6	7
Ontwikkelingsleeftijd	1;7 jaar	5;2 jaar	8;6 jaar	12;1 jaar	15;5 jaar	19 jaar	22;5 jaar
Didactisch functioneringsniveau	n.v.t.	n.v.t.	E4	M5-E6	1F/2F	2F	3F/4F
Leerstandaard op VIVIS leerlijn	16	32	48	64	80	n.v.t.	n.v.t.

EduMaps

De VIVIS leerlijnen vso-mb zijn opgenomen in het programma EduMaps, dat leerkrachten inzicht geeft in de lesdoelen die voor hun leerlingen in het komende schooljaar gepland staan. Dit garandeert een doorlopende lijn door het so-mb en vso-mb. Het is aan de leerkrachten om bij deze lesdoelen passende en uitdagende onderwijsactiviteiten te vinden. Naast de verplichte lesdoelen uit de leerlijnen hebben scholen en leerkrachten ook de ruimte om extra lesdoelen toe te voegen, afgestemd op de behoeften van de leerlingen en de speerpunten van de school.

Somtoday

SomToday is het leerlingvolgsysteem dat leerkrachten, leerlingen en ouders gebruiken. In deze omgeving beheren we roosters, de verzuimregistratie, cijfers en de begeleiding van leerlingen.

We kiezen ervoor om cijfers op vaste momenten in Somtoday te publiceren zodat hier regelmaat en voorspelbaarheid in is. Dit betekent dat cijfers op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag om 15.00 uur voor leerlingen beschikbaar komen. Voor ouders is dit iedere maandag om 17.00 uur. Leraren voeren het cijfer pas in nadat de toets is nagekeken met de leerling. Tijdens toetsweken en vakanties worden geen cijfers gepubliceerd.

Profielen

De leerlingen kunnen zich in de bovenbouw van het vso specialiseren in bepaalde profielen. In het vmbo is dit vanaf het 3e en op de havo vanaf het 4e leerjaar.

In het vso-mb mogen leerlingen in hun specialisatiefase vanaf het 4e leerjaar juist één profiel laten vallen.

vso-mb en vso-arbeid	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Dienstverlening	V	V	V	V	V
Groen	V	V	V	V	V
Horeca	V	V	V	V	V
Techniek	V	V	V	V	V
Cultuur en Maatschappij		V			
vmbo-bb/kb	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Dienstverlening en producten	V		V		V
vmbo-gl/tl	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Economie	V		V		V
Landbouw (Groen)	V		V		V
Techniek	V				V
Zorg en welzijn	V		V		V
havo	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Cultuur en maatschappij	V		V		V
Economie en maatschappij	V		V		V
Natuur en gezondheid					V
Natuur en techniek	V				V

Leerlingen kunnen (online) vakken op andere Visioscholen volgen om zo toch meerdere vakken te kunnen volgen, ook als die buiten het gekozen profiel liggen.

Schoolvakken vso-dagbesteding/arbeid

In het vso-dagbesteding/arbeid bieden we de volgende leergebieden aan op al onze Visioscholen. Deze komen overeen met de VIVIS leerlijnen, die voor vso-dagbesteding/arbeid gemaakt zijn. De meeste scholen kiezen er daarom voor om de schoolvakken dezelfde namen te geven. Via deze schoolvakken werken de leerlingen automatisch aan alle wettelijke kerndoelen en eindniveaus.

Leerlijnen VIVIS vso-mb	Leerroute (LR)
Nederlands	
NL - Braille lezen	LR 2-5
NL - Nederlandse taal en cultuur	LR 1-5
NL - Pictolezen	LR 2-3
NL - Technisch lezen	LR 1-5
Rekenen en wiskunde	
Rekenen - begrippen, tellen, bewerkingen	LR 1-5
Rekenen - ruimte, meten, tijd, geld	LR 1-5
Werken	
Dienstverlening	LR 1-5
Groen	LR 1-5
Horeca	LR 1-5
Techniek	LR 1-5
Vorbereiding op werk	LR 1-5
Wonen	
Boodschappen	LR 1-5
Huishouden	LR 1-5
Zelfzorg	LR 1-5
RIS	LR 1-5
Vrije tijd	
Kunstzinnig - beeldende vorming	LR 1-5
Kunstzinnig - drama	LR 1-5
Muziek	LR 1-5
Sport en Spel - gym	LR 1-5
Sport en Spel - vrijetijdsbesteding	LR 1-5
Samenleven	
Mens & Maatschappij	LR 1-5
Mens & Natuur	LR 1-5
Oriëntatie & Mobiliteit	LR 1-5
Sociaal & Taal	LR 1-5
Domeinoverstijgend	
Digitale geletterdheid	LR 1-5
Kritische succesfactoren KSF	LR 1-5

Schoolvakken vso-vmbo/havo

In het vso bieden we de volgende leergebieden aan op onze scholen in Amsterdam, Grave en Rotterdam. Elke school maakt een eigen keuze in schoolvakken, die onder deze leergebieden vallen.

Algemeen vormende vakken (AVO) – onderbouw vmbo/havo

Leergebieden Onderbouw vmbo/havo	Schoolvakken Amsterdam	Schoolvakken Grave	Schoolvakken Rotterdam
Bewegen en sport	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs
Engels	Engels	Engels	Engels
Kunst en cultuur	Muziek Techniek/ Handvaardigheid Podium-Plus	Muziek Techniek + Handvaardigheid (Ij 1) Techniek (Ij 2) Kunstvak beeldend (havo 3) Kunstvak muziek (havo 3) Podium-Plus	Muziek Techniek
Mens en maatschappij	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Omgangskunde Podium-Plus	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Podium-Plus	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Omgangskunde Burgerschap
Mens en natuur	NaSk Biologie Verzorging	NaSk Biologie Zorg & Welzijn / D&P	NaSk Natuurkunde (havo) Scheikunde (havo) Biologie Verzorging
Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Rekenen en wiskunde	Rekenen Wiskunde	Rekenen Wiskunde	Rekenen Wiskunde
Moderne taal: 1 bij vmbo-kb/gl/tl 2 bij havo	Duits Frans Online Spaans	Duits Spaans	Duits Frans Spaans
	ICT	ICT	ICT
	LOB / Ieren Ieren KWT / studie-uur Keuze-uur Informatie Vaardig- heden	LOB / Ieren Ieren KWT (keuzewerktijd)	Studie-uur LOB/Ieren Ieren KWT / keuze-uur

Algemeen vormende vakken (AVO) – bovenbouw vmbo/havo

Leergebieden Bovenbouw vmbo/havo	Schoolvakken Amsterdam	Schoolvakken Grave	Schoolvakken Rotterdam
Engels	Engels	Engels	Engels
Kunstvakken inclusief ckv	Muziek Handvaardigheid Podium-Plus	Podium-Plus	Muziek
Lichamelijke opvoeding	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs
Maatschappijleer	Maatschappijleer Maatschappijkunde Maatschappijwetenschappen (havo) Omgangskunde	Maatschappijleer Maatschappijwetenschappen (havo) Levensbeschouwing	Maatschappijleer Maatschappijkunde Maatschappijwetenschappen (havo) Bedrijfseconomie Omgangskunde
Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Loopbaanoriëntatie en -begeleiding	Omgangskunde (LOB) Stage Mentorles	LOB Mentorles	LOB/Stage Mentorles
Rekenen	(afhankelijk van resultaat in onderbouw bieden we rekenen naast wiskunde aan)	(voor wie geen wiskunde volgt)	(voor wie geen wiskunde volgt)

Naast deze algemeen vormende vakken in de bovenbouw, hebben leerlingen verplichte profielvakken, keuzeprofielvakken en keuzevakken. Het opstellen van een profielwerkstuk is een verplichte opdracht dat hoort bij het examen. Hieronder geven we de profielvakken per opleiding.

Profielvakken bovenbouw vmbo-bb/kb

Profiel dienstverlening en producten	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Dienstverlening en producten	V	V	V
Profielkeuzevakken (2 kiezen)			
Biologie	V	V	V
Economie	V	V	V
Natuur en scheikunde 1	V		V
Wiskunde	V	V	V
Keuzevakken (3 kiezen)			
In overleg met de school	V	V	V

Profielvakken bovenbouw vmbo-gl/tl

Profiel cultuur en maatschappij	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Economie	V	V	V
Profielkeuzevak (1 kiezen)			
Wiskunde	V	V	V
Frans	V		V
Duits	V	V	V
Keuzevakken (2 kiezen)			
In overleg met de school	V	V	V
Profiel groen (landbouw)	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Wiskunde	V	V	V
Profielkeuzevak (1 kiezen)			
Biologie	V	V	V
Natuur- en scheikunde	V		V
Keuzevakken (2 kiezen)			
In overleg met de school	V	V	V

Profielvakken bovenbouw vmbo-gl/tl (vervolg)

Profiel techniek	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvakken			
Wiskunde	V		V
Natuur- en scheikunde	V		V
Keuzevakken (2 kiezen)			
In overleg met de school	V		V
Profiel zorg en welzijn	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Biologie	V	V	V
Profielkeuzevak (1 kiezen)			
Wiskunde	V	V	V
Maatschappijkunde	V		V
Geschiedenis	V	V	V
Aardrijkskunde	V	V	V
Keuzevakken (2 kiezen)			
In overleg met de school	V	V	V

Profielvakken bovenbouw havo

Profiel cultuur en maatschappij	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Geschiedenis	V	V	V
Wiskunde of rekenen	V	V	V
Spaans	V online	V	V
of Duits	V	V	V
of Frans	V		V
Profielkeuzevak cultuur (1 kiezen)			
Kunstvak	V	V	V
Filosofie	V	V	V
Duits	V	V	V
Frans	V		V
Spaans	V online	V	V
Profielkeuzevak maatschappij (1 kiezen)			
Economie	V	V	V
Aardrijkskunde	V	V	V
Maatschappijwetenschappen	V	V	V
Keuzevak (1 kiezen)			
In overleg met de school	V	V	V

Profielvakken bovenbouw havo (vervolg)

Profiel economie en maatschappij	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Wiskunde A of B	V	V	V
Economie	V	V	V
Geschiedenis	V	V	V
Profielkeuzevak (1 kiezen)			
Aardrijkskunde	V	V	V
Bedrijfseconomie		V	V
Maatschappijwetenschappen	V	V	V
Duits	V	V	V
Frans	V		V
Spaans	V online	V	V
Keuzevak (1 kiezen)			
In overleg met de school	V	V	V
Profiel natuur en gezondheid	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Wiskunde A of B			V
Biologie			V
Scheikunde			V
Profielkeuzevak (1 kiezen)			
Aardrijkskunde			V
Natuurkunde			V
Keuzevak (1 kiezen)			
In overleg met de school			V
Profiel natuur en techniek	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Profielvak			
Wiskunde B	V		V
Natuurkunde	V		V
Scheikunde	V online		V
Profielkeuzevak (1 kiezen)			
Informatica			V
Biologie	V		V
Keuzevak (1 kiezen)			
In overleg met de school	V		V

Lesmethodes

Binnen cluster 1 gebruiken we zoveel mogelijk dezelfde lesmethodes, waardoor het eenvoudiger wordt om lesmethodes efficiënt en effectief aan te passen of uit te breiden voor onze doelgroep.

We gebruiken waar mogelijk reguliere lesmethodes, wat de overgang tussen vso en regulier onderwijs vergemakkelijkt. Bij de vso-mb wordt voornamelijk thematisch gewerkt en zijn lesmethodes bronnenboeken. De ambulante onderwijsbegeleiding (aob) gebruikt de door de reguliere school gekozen lesmethodes. **Dedicon** past de reguliere methodes aan naar toegankelijke vormen, zoals braille, A3-boeken, digitale bestanden, of spraakondersteuning. Leerlingen kunnen thuis lid worden van www.passendlezen.nl voor het lezen en luisteren van aangepaste boekenvormen. Tot 18 jaar is dit gratis.

Wanneer een reguliere methode niet geschikt is voor onze doelgroep, ontwikkelt Visio eigen methodes of hulpmiddelen daarbij. Een paar voorbeelden van eigen methodes of aanpassingen zijn:

- **Bewegingsonderwijs:** Elke school heeft een veilige gymzaal met heldere kleuren, goede verlichting, en duidelijke oriëntatiepunten. Sommige scholen beschikken over een zwembad. Een vakleerkracht zorgt voor aanpassingen van reguliere gym- en wateractiviteiten.
- **Braille:** We bieden een uitgebreid braillecurriculum aan, ondersteund door tactiele leermaterialen.
- **Digitale geletterdheid:** In onze "OnderwijsLabs" experimenteren leerlingen en leerkrachten met toekomstige technologieën zoals AI en robotica, VR-brillen en 3D-printers. "iExpress myself" is een ICT-screeningsinstrument voor leerlingen met een visuele en meervoudige beperking.
- **Exacte vakken en de praktijkvakken:** De "Kit meten & bewegen" bevat lades met hulpmiddelen voor wiskunde, tekenen, meten, techniek, horeca en practica bij natuurkunde en scheikunde.
- **Kunst en cultuur:** Elke Visioschool heeft een cultuureducatieplan. Muziek en "Bewegen in muziek" spelen een centrale rol. Podium-plus is op sommige scholen een uitgewerkt cultureel aanbod. Een vakleerkracht zorgt voor aanpassingen van reguliere muziekactiviteiten. Tekenend is voor blinde leerlingen vaak minder relevant, maar met "Tekenen mee" is dit wel mogelijk voor wie dit wil leren. Deze tekenmethode gebruikt rijmpjes en sonificatie (met geluid aangeven hoe een getekende lijn loopt) om blinde leerlingen visueel en tactiel herkenbare tekeningen te laten maken op tekenborden.

- **Oriëntatie & Mobiliteit:** We bieden trainingen aan om onze leerlingen te helpen begrijpen waar ze zijn en hoe ze naar gewenste locaties kunnen navigeren, met vaste opstellingen en herkenningspunten in de klassen. Stoklopen en verkeerslessen horen hier ook bij.
- **Praktijkvakken:** Voor het vso-mb hebben we een eigen programma “Praktijkplein” ontwikkeld. Hiermee maken we modulekaarten waarin stapsgewijs een vaardigheid wordt aangeleerd. Met foto's en beschrijvingen volgen leerlingen en leerkrachten een vaste volgorde van handelingen. Het programma genereert ook certificaten voor het RapPortfolio.
- **Taal:** Met de “Liedjeskist” hebben we muziek en Totale Communicatie geïntegreerd voor leerlingen met emb. Ook zijn we voor deze doelgroep tastbare concrete verwijzers ontwikkeld.
- **Tast:** Met de instrumenten “Tactiel profiel” en “Tactiel profiel mb” brengen we de tactiele vaardigheden van blinde kinderen en meervoudig beperkte blinde kinderen in kaart. Met de methodes “Tast toe” en “FanTASTisch” kan er systematisch aan de tast gewerkt worden.
- **Visuele waarneming:** We bieden kijktraining om de visuele mogelijkheden van leerlingen te optimaliseren.
- **Wereldoriëntatie:** Methodes “Ik & Rik”, “An & Jan” en “Waar ben ik” helpen leerlingen de relatie tussen 2D-tekeningen en 3D-objecten te begrijpen, wat de basis is bij het vak topografie. Op eduVIP stelt Visio een digitale versie van de “Grote lijn atlas” beschikbaar voor vergrote en eenvoudige weergave op een beeldscherm of voor een tastbare print op zwelpapier. Daarnaast is er een voelbare tekeningen atlas ontwikkeld.
- **Wiskunde:** De “Wiskundekoffer” bevat tactiele hulpmiddelen om het begrip van wiskundige concepten te ondersteunen. Met de app “SenseMath” worden grafieken hoorbaar (sonificatie).
- **Zelfzorg:** Voor seksuele voorlichting hebben we tastbare materialen verzameld, zodat ook blinde leerlingen deze lessen kunnen volgen.
- **Zintuiglijke ontwikkeling:** De methode “Belevingsreis” biedt leerlingen met emb zintuiglijke ervaringen aan, ondersteund door thematische muziek.

Deze lijst is zeker niet uitputtend. Op de website eduVIP staan per schoolvak tips voor toegankelijke lesmethodes en hulpmiddelen.

Helpdesks onderwijs

Visio biedt andere scholen ondersteuning via een helpdesk. Door het invullen van een vragenlijst kan contact worden gelegd voor hulp bij onder andere het gebruik van hulpmiddelen, het vormgeven van lessen, deelname aan practica en vragen over grafieken, tekeningen, schoolboeken, aangepaste leermiddelen, sport, techniek en koken. Hiermee brengt Visio het onderwijs en de dienstverlening dichterbij de leerling en docent.

Er zijn helpdesks beschikbaar voor aardrijkskunde, beeldende vorming, bewegen en sport, biologie, consumptief, examens, ICT-onderwijs, muziek, natuurkunde, scheikunde, techniek en wiskunde. [Helpdesks Onderwijs \(visio.org\)](https://visio.org).

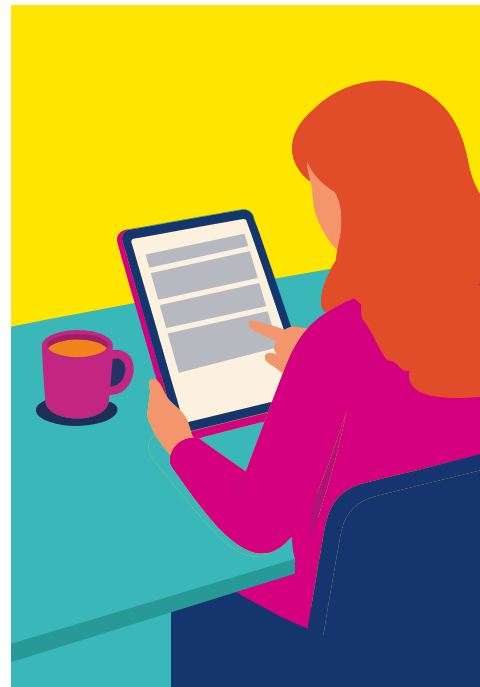

Excursies

Alle Visio scholen organiseren excursies voor hun leerlingen. Dit is een goede manier voor leerlingen om praktijkervaring op te doen. Ze werken hiermee onder andere aan conceptvorming, woordenschat, sociale vaardigheden, culturele kennis en het reizen met OV. Ook kunnen ze onder begeleiding van onze leerkrachten ervaringen opdoen, die voor onze doelgroep niet vanzelfsprekend zijn. Excursies zijn onderdeel van het lesaanbod en daarom verplicht voor leerlingen om te volgen, tenzij er in overleg met ouders door de CLZ anders besloten wordt.

Gebruik van muziek- en videofragmenten

Binnen het onderwijs gebruiken we muziek- en videofragmenten uitsluitend ter ondersteuning van de les, in lijn met de wettelijke onderwijskundige doelen. Dit valt onder het educatieve gebruik zoals toegestaan binnen de onderwijsexceptie van de Auteurswet.

2.3. Ontwikkeling en begeleiding

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Binnen zes weken na plaatsing beschikt elke leerling over een voorlopig ontwikkelingsperspectief, opgesteld in EduMaps of Somtoday. Dit document beschrijft per leerling de verwachte uitstroombestemming, de belemmerende en bevorderende factoren en het handelingsdeel vanuit de ondersteuningsbehoefte.

Ook bepaalt het OPP de algemene leerroute en eventuele afwijkingen daarvan per schoolvak plus mogelijke aanpassingen in de onderwijstijd. Ouders hebben instemmingsrecht op het handelingsdeel van het OPP. Wanneer een leerling meerderjarig (18) en handelingsbekwaam is, ligt dit recht bij de leerling. Tevens geldt dat iedere leerling hoorrecht heeft bij het maken van afspraken over de ondersteuning en de begeleiding. Iedere leerling wordt - op een voor hem passende manier - actief betrokken bij het opstellen en bijstellen van zijn OPP. Jaarlijks evalueren de school, de ouders en de leerling samen de voortgang en de doelen en worden er nieuwe afspraken gemaakt.

Didactisch functioneringsniveau

In de onderbouw van het vso (pro/vmbo/havo) volgen we het didactisch functioneringsniveau van onze leerlingen met Cito-toetsen. Hiermee brengen we in kaart of leerlingen, zowel individueel als in groepsverband, op koers liggen in hun ontwikkeling. De Cito-toetsen voor vmbo/havo richten zich op Nederlands (leesvaardigheid en woordenschat), Engels (leesvaardigheid en woordenschat) en rekenen/wiskunde. De Cito Arbeid-toetsen meten rekenen/wiskunde, begrijpend lezen en taalverzorging. Zo sluiten de toetsen aan bij de basisvaardigheden.

Ontwikkelingsniveau

Om het ontwikkelingsniveau in de kaart te brengen, vult de leerkracht afgesproken onderdelen van het Ontwikkelingsvolgmodel (OVM) voor al zijn vso-mb leerlingen in. Het OVM is een observatie instrument dat de ontwikkelingsleeftijd van een kind per leergebied vergelijkt met de kalenderleeftijd. We gebruiken dit om de sociale en maatschappelijke competenties in kaart te brengen voor leerlingen met een ontwikkelingsniveau onder de 13 jaar. Met het OVM volgen we of de leerlingen individueel en als groep een ontwikkelingsniveau hebben dat passend is bij de verwachte uitstroombestemming. Het OVM staat in het programma EduMaps. Voor leerlingen in vso-arbeid/vmbo/havo neemt de leerkracht voor het sociale ontwikkelingsniveau het instrument KIC af in Somtoday.

Leerstandaard

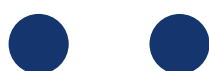
De leerstandaard meten we voor de vso-mb aan de hand van de behaalde lesdoelen uit de leerlijn. Omdat onze VIVIS leerlijnen in EduMaps duidelijk vertellen welke lesdoelen bij welke leerroute en welk schooljaar horen, kunnen we afvinken of de leerlingen deze doelen hebben gehaald. Jaarlijks bepalen we landelijk welke leerlijnen we – naast de basisvaardigheden – sowieso invullen voor alle leerlingen. Voor het vso-pro/vmbo/havo staan de behaalde cijfers op de toetsen per schoolvak in Somtoday.

Leerlingdossier

ParnasSys is ons administratiesysteem en verzorgt de verplichte communicatie met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) rond instroom, uitstroom en verzuim.

Dashboard Onderwijs

Alle gegevens vanuit ParnasSys, EduMaps en Cito komen samen in een datawarehouse. Visio heeft meerdere overzichtelijke dashboards in Power BI gebouwd met grafieken en tabellen. Hierin is in één oogopslag te zien of de leerlingen, de groepen, de scholen en heel Visio onderwijs zich volgens verwachting ontwikkelen op de verschillende schoolvakken. Daarnaast werken we binnen cluster 1 met een geanonimiseerd gezamenlijk VIVIS-dashboard. Twee keer per jaar analyseren we met behulp van dit VIVIS-dashboard welke schoolvakken binnen cluster 1 extra aandacht verdienen bij het lesaanbod.

Leerling- en Groepsbesprekingen

Elke school heeft een cyclisch rooster van leerling- en groepsbesprekingen. De leerlingbesprekingen zijn vooral gericht op het welzijn en de groepsbesprekingen op de onderwijsresultaten.

Vso vmbo en havo kent aan het einde van het schooljaar een overgangsvergadering waar aan de hand van voortgang kennis, houding en vaardigheden besloten wordt of een leerling overgaat naar het volgende leerjaar, doorstroomt naar een ander niveau of doubleert.

RapPortfolio

Aan de hand van het RapPortfolio vertelt de leerling over zijn vorderingen, interesses en ambities. Op veel scholen voor vso-dagbesteding is dit de inhoud van het RapPortfolio: Dit ben ik; Dit leer ik; Dit wil ik; Dit kan ik.

Een leerling voert een RapPortfoliogesprek met zijn mentor en neemt het RapPortfolio 2x per jaar mee naar huis. De leerlingen in het vso-vervolgonderwijs krijgen rapportcijfers. Vso Arbeid werkt met een portfolio.

CLZ

De Commissie Leerlingenzorg (CLZ) zorgt ervoor dat leerlingen de juiste ondersteuning krijgen op het gebied van leren, gedrag, emotionele ontwikkeling en gezondheid. De commissie geeft advies aan de schoolleiding en leerkrachten over hoe leerlingen het beste geholpen kunnen worden. De CLZ bestaat uit de schoolleider als voorzitter, een gedragswetenschapper en de coördinator. Soms sluiten ook een maatschappelijk werker of schoolarts aan, maar er kan ook voor een andere uitbreiding gekozen worden, zoals een coördinator van W&D of R&A. Periodiek bespreekt de CLZ hoe het met de leerlingen gaat en geeft advies over eventuele veranderingen in het onderwijsaanbod. Met een handelingskalender zorgt de CLZ ervoor dat alle betrokkenen precies weten wat er per maand moet gebeuren rondom leerlingenzorg.

CVO

De Commissie van Onderzoek (CVO) kijkt of een leerling in aanmerking komt voor voortgezet speciaal onderwijs of begeleiding vanuit cluster 1 onderwijs. Naar aanleiding van de uitgevoerde diagnostiek en/of dossieronderzoek en het multidisciplinaire overleg komt deze commissie tot een eerste aanzet voor het ontwikkelingsperspectief (OPP) van de leerling (of het begeleidingsplan, voor leerlingen die ambulante onderwijs-kundige begeleiding ontvangen). De commissie kijkt elk jaar opnieuw of de leerling nog steeds op de juiste plek zit.

Bij een eerste aanmelding binnen Visio is de CVO landelijk georganiseerd onder de naam KJMD₁ (Kind & Jeugd Multidisciplinair Overleg). Deze commissie bestaat uit een schoolleider en secretaris vanuit onderwijs (voorzitter en notulist), een gedragsdeskundige en oogarts vanuit Revalidatie & Advies, en een adviseur zorg-bemiddeling en maatschappelijk deskundige vanuit Wonen & Dagbesteding. Voor leerlingen die al onderwijs volgen bij Visio is de CVO lokaal georganiseerd binnen de school.

Diagnostiek

Visio verzorgt voortgangsdagnostiek voor visueel en psychologisch functioneren. Daarnaast biedt de afdeling Revalidatie & Advies op aanvraag van de CLZ of ouders nog veel meer soorten van diagnostiek, die visueel gerelateerd zijn. Op de meeste scholen is het ook mogelijk om een logopedisch of sensomotorisch onderzoek af te nemen of een screening bij de schoolarts te houden. De CLZ overlegt altijd met ouders voordat een onderzoek wordt aangevraagd. Ook kan de CLZ ouders adviseren om bij een externe organisatie diagnostisch onderzoek af te laten nemen.

Behandeling

Als een behandeling onderwijs voorwaardelijk is, kan deze tijdens schooltijd plaatsvinden. De CLZ besluit hierover. De meeste Visioscholen hebben naast een gedragswetenschapper tevens een logopedist, fysiotherapeut, speltherapeut en een O&M-instructeur in dienst of gedetacheerd aanwezig. Behandeling vanuit Visio vraagt altijd een relatie met de visuele beperking. Het kan dus zo zijn dat een behandeling alleen bij een reguliere zorgaanbieder geboden wordt. Behandeling en diagnostiek kan uit de zorgverzekering of WLZ (bij indicatie op basis van de visuele beperking: ZG-vis) betaald worden.

Medisch handelen

Onderwijsmedewerkers mogen geen voorbehouden handelingen verrichten, zoals injecties en katheterisatie. Dit is voorbehouden aan medisch geschoold personeel. Wel mogen onderwijsmedewerkers risicovolle handelingen uitvoeren. Deze handelingen zijn in basis niet moeilijk, maar dienen zorgvuldig uitgevoerd te worden, zoals medicatie of sondevoeding geven. Dit valt onder de taken van een onderwijsmedewerker, mits:

- er een opdracht van de arts is;
- de medewerker in het bezit is van een geldige bekwaamheid en zichzelf bekwaam acht om de handeling goed uit te voeren;
- de medewerker de aanwijzingen van de arts opvolgt;
- de medewerker de handeling volgens de Vilans protocollen uitvoert.

Ambulant onderwijskundige begeleiding (aob)

Visio Onderwijs biedt ambulante onderwijskundige begeleiding aan leerlingen met een visuele beperking in het regulier en voortgezet speciaalonderwijs. De begeleiding is erop gericht dat deze leerlingen volwaardig kunnen deelnemen aan het onderwijs, ondanks hun visuele beperking.

De aob'er geeft advies over de impact van het visueel functioneren op leren en ontwikkeling, denkt mee over hulpmiddelen en lesmateriaal, en ondersteunt bij het vergroten van zelfstandigheid, zelfvertrouwen en sociale vaardigheden. Ook bij een overstap naar een andere school is de aob'er actief betrokken. Deze begeleiding is kosteloos; het valt onder de basistaken van Visio. Scholen voor voortgezet onderwijs kunnen een ondersteuningsbudget in de vorm van een arrangement ontvangen via Visio. Meer informatie is te vinden op [eduVIP](#).

2.4. Pedagogisch en didactisch

Veiligheid versus uitdaging

Pedagogisch-didactisch handelen vormt de basis waarop het leerproces van elke leerling steunt. We creëren een veilige en tegelijkertijd uitdagende leeromgeving. Veiligheid komt deels voort uit voorspelbaarheid en een toegankelijke omgeving. Uitdaging ontstaat door hoge verwachtingen te stellen en stimulerend lesmateriaal te gebruiken.

Schoolgebouw bij een visuele beperking

De schoolgebouwen van Visio zijn speciaal ingericht om tegemoet te komen aan de behoeften van leerlingen met een visuele beperking. Ze bevatten aanpassingen, zoals het gebruik van heldere kleuren en duidelijke contrasten, goede verlichting, oriëntatiepunten en zonwering. De lokalen zijn ruim en licht, terwijl de gangen breed, leeg en veilig zijn, wat de mobiliteit van leerlingen bevordert. Op externe scholen, waar ambulant onderwijskundige begeleiders (aob'ers) werkzaam zijn, zijn de faciliteiten doorgaans minder aangepast. Dit biedt de leerlingen wel de gelegenheid om in een realistische situatie te oefenen. Aob'ers adviseren schoolbesturen over noodzakelijke aanpassingen om aan de individuele behoeften van leerlingen te voldoen. Scholen kunnen deze aanpassingen financieren met specifieke middelen bedoeld voor leerlingen met een visuele beperking.

Werkplek bij een visuele beperking

Leerlingen, zowel op school als via aob, krijgen een werkplek die aangepast is om de leerstof ergonomisch en optimaal te kunnen verwerken. Dit omvat vaak speciale aanpassingen zoals schuine tafels, specifieke werkplekverlichting, en digitale hulpmiddelen voor vergroting, contrast, spraak, of braille. Ook de plaatsing van zitplaatsen en materialen in de klas worden zorgvuldig overwogen. Aangepaste lesboeken, beschikbaar gesteld door Dedicon, zijn toegankelijk voor alle leerlingen.

Klassenmanagement

De groepen zijn klein. Op elke klas staat een leerkracht en bij het vso-mb en vso-arbeid meestal ook een onderwijsassistent en/of leerkrachtondersteuner. In het vso is bij enkele praktische vakken ondersteuning aanwezig. Bij een grote zorgvraag is er vaak ook een zorgmedewerker aanwezig. Een goede samenwerking zorgt ervoor dat het pedagogisch en didactisch handelen wordt vergroot, doordat collega's elkaar kunnen observeren, adviseren en aanvullen.

Didactiek bij een visuele beperking

Om leerlingen met een visuele beperking effectief bij de les te betrekken en inzicht te geven door middel van andere bronnen dan visuele materialen, hebben onze leerkrachten kennis van alternatieve didactische methoden en benaderingen. Visio biedt daarvoor scholing. Leerkrachten op Visioscholen passen deze kennis zelf toe, terwijl aob'ers externe schoolteams informeren en adviseren.

Pedagogiek bij een visuele beperking

Het onderwijs richt zich ook op de emotionele en sociale ontwikkeling van leerlingen met een visuele beperking. Door middel van kritische succesfactoren (KSF) ondersteunen leerkrachten en aob'ers leerlingen bij het ontwikkelen van competenties die essentieel zijn voor het begrijpen van en communiceren over hun beperkingen en talenten.

Bijkomende beperkingen en problematiek

Hoewel al onze leerlingen een visuele beperking hebben, spelen vaak ook andere factoren mee die van invloed zijn op het leren. Onze medewerkers zijn daarom ook deskundig in het begeleiden van leerlingen met verstandelijke, motorische, psychiatrische, auditieve of algemene sensorische beperkingen, of met niet-aangeboren hersenletsel. Daarnaast vragen bepaalde medische aandoeningen die tot een visuele beperking kunnen leiden - zoals de stofwisselingsziekte NCL, het syndroom van Usher, albinisme of hersentumoren - om specifieke kennis. Via de Visio Academie en de CLZ blijven onze medewerkers goed geïnformeerd, en via Visio Kennis & Expertise delen zij actief hun ervaring en expertise.

Moeilijk verstaanbaar gedrag

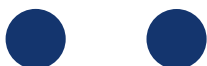
In het onderwijs komen leerkrachten soms in aanraking met moeilijk verstaanbaar gedrag (mvg) van leerlingen. Hiermee bedoelen we gedragsproblemen waarvan de oorzaak en betekenis vaak lastig te achterhalen is. De commissie leerlingenzorg (CLZ) ondersteunt onderwijsmedewerkers in het omgaan hiermee en ook teamtraining draagt bij aan het versterken van de handelingsvaardigheid. Op enkele scholen is een expertiseteam mvg ingericht dat onderwijsmedewerkers adviseert en de expertise op dit gebied actueel houdt.

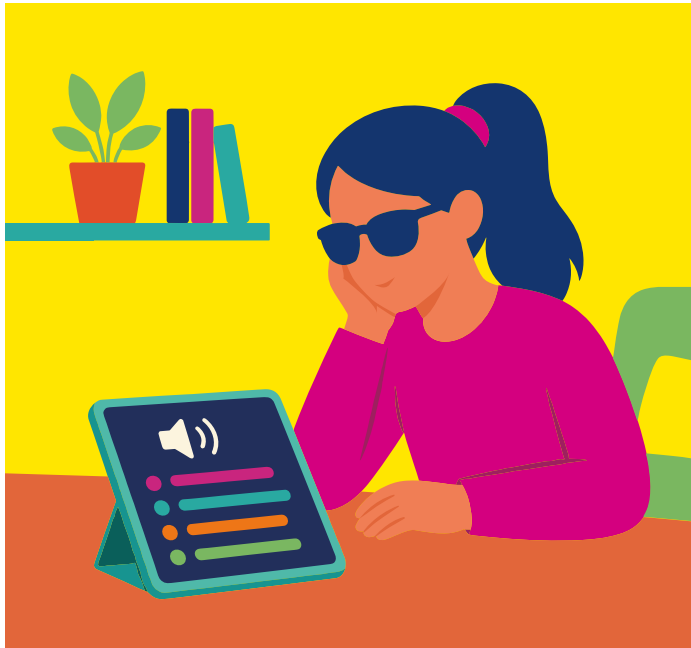
Anderstaligen

Voor blinde en slechtziende leerlingen met een migratieachtergrond is het aanleren van de Nederlandse taal en gewoonten een grote uitdaging. Het ontbreekt hen aan visuele voorbeelden. Hierdoor vereist hun onderwijs een aangepaste didactische aanpak, die verder gaat dan de standaard internationale schakelklassen (ISK). Veel van deze leerlingen starten hun onderwijs in Nederland aan een Visioschool (soms in symbiose met een ISK) tot ze een basisoniveau Nederlands beheersen. Speciaal voor deze doelgroep is er op onze scholen een aandachtsfunctionaris aanwezig die individuele ondersteuning biedt in taal en cultuur en de leerkrachten voorziet van relevante informatie vanuit de landelijke Expertisegroep Anderstaligheid en Culturele Diversiteit. Ook onze ambulante onderwijskundige begeleiders (aob'ers) maken gebruik van deze informatie en adviseren andere scholen over het aanpassen van visuele NT2-taalmethoden naar meer tactiele vormen.

Expliciete Directe Instructie (EDI-model)

Op onze scholen werken we volgens het EDI-model (Expliciete Directe Instructie). Dit model zorgt ervoor dat lessen helder en effectief worden opgebouwd, zodat alle leerlingen actief en betrokken blijven. De les begint met het activeren en controleren van de voorkennis, waarna de leerkracht het lesdoel duidelijk maakt. Vervolgens geeft de leerkracht gestructureerde instructie, waarbij leerlingen het concept en de vaardigheid stap voor stap leren en inoefenen, eerst samen en vervolgens zelfstandig. Gedurende de les controleert de leerkracht regelmatig of leerlingen de stof begrijpen en geeft waar nodig aanvullende ondersteuning of extra uitdaging. Meer informatie over het EDI-model is te vinden in: Hollingsworth, J., & Ybarra, S. (2017). "Expliciete Directe Instructie 2.0". Pica Educatief.

Voorspelbaarheid in tijd en ruimte

Om elke leerling zicht op zijn eigen programma te geven, heeft iedereen toegang tot een vorm van agenda of verwijzersysteem. Dit varieert van verwijzer-liedjes tot een digitale agenda. Daartussen zitten concrete verwijzers, pictogrammen, praatknoppen en geschreven agenda's.

We geven leerlingen duidelijkheid op de vijf vragen "wie", "wat", "waar", "wanneer" en "hoe"? Dit komt uit de methodiek "geef me de 5", dat voor kinderen met ASS (autisme) is ontwikkeld. Behalve voor onze leerlingen met ASS werkt dit ook goed bij leerlingen met een visuele of verstandelijke beperking, die vaak - om andere redenen - informatie graag gestructureerd aangeboden krijgen.

Telefoonbeleid

Alle lokalen zijn voor leerlingen telefoonvrij. Een school mag ervoor kiezen om dit buiten de klas wel toe te staan; bijvoorbeeld in een pauze of tijdens het wachten op de taxi. In de schoolkalender staat per school wat de regels zijn. Daarnaast zijn er uitzonderingen voor leerlingen die bijvoorbeeld voor hun visuele beperking tijdens de les met een app op de telefoon moeten leren werken.

2.5. Onderwijstijd

Schooltijden

Het schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli. Onze scholen, die een regionale functie vervullen, houden rekening met verschillende factoren zoals reistijden, leerlingvervoer, buitenschoolse opvang en de aansluiting op het voortgezet speciaal onderwijs. Dit resulteert in verschillende schooltijden, die met de medezeggenschapsraad van de school zijn vastgesteld.

Schooltijden per vestiging vso-dagbesteding/arbeid (emb/mb/arbeid) Maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag

	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Schooltijd	8.45-14.45	9.15-15.30	8.45-15.15	8.45-15.15	8.30-15.00
Lessen	8.45-10.15	9.15-10.30	8.45-10.30	8.45-10.15	8.30-10.15
Pauze	10.15-10.30***	****	10.30-10.45	10.15-10.30**	10.15-10.30
Lessen	10.30-12.45	10.30-12.00	10.45-12.15	10.30-12.30	10.30-12.00
Pauze	12.45-13.15	12.00-12.30*	12.15-13.00	12.30-13.00**	12.00-12.45
Lessen	13.15-14.45	12.30-15.30	13.00-15.15	13.00-15.15	12.45-15.00

*) eten en naar buiten tijdens lestijd, **) OOG-groepen kwartier langer pauze, ***) op donderdag naar buiten tijdens lestijd, ****) elke leerling heeft dagelijks 30 minuten pauze op een individueel gekozen tijdstip.

Woensdag

	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Schooltijd	8.45-14.45	9.00-12.30	8.45-13.30	School: 8.45-12.30 KC: 8.45-15.15	8.30-13.15
Lessen	8.45-10.15	9.00-10.30	8.45-10.30	8.45-10.15	8.30-10.45
Pauze	10.15-10.30	*	10.30-10.45	10.15-10.30**	10.45-11.00
Lessen	10.30-12.45	10.30-12.30	10.45-13.30	10.30-12.30	11.00-13.15
Pauze	12.45-13.15			(KC: 12.30-13.30)	
Lessen	13.15-14.45			(KC: 13.30-15.15)	

*) elke leerling heeft dagelijks 30 minuten pauze op een individueel gekozen tijdstip, **) OOG-groepen kwartier langer pauze.

Schooltijden per vestiging vso-vervolgonderwijs (arbeid/vmbo/havo) Maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag

Amsterdam		Grave		Rotterdam	
Schooltijd	8.45-14.45	Schooltijd	8.45-15.15	Schooltijd	8.30-15.00
Les 1	8.45-9.30	Les 1	8.45-9.00	Les 1	8.30-8.45
Les 2	9.30-10.15	Les 2	9.00-9.45	Les 2	8.45-9.30
Pauze	10.15-10.30	Les 3	9.45-10.30	Les 3	9.30-10.15
Les 3	10.30-11.15	Pauze	10.30-10.45	Pauze	10.15-10.30
Les 4	11.15-12.00	Les 4	10.45-11.30	Les 4	10.30-11.15
Les 5	12.00-12.45	Les 5	11.30-12.15	Les 5	11.15-12.00
Pauze	12.45-13.15	Pauze	12.15-13.00	Pauze	12.00-12.45
Les 6	13.15-14.00	Les 6	13.00-13.45	Les 6	12.45-13.30
Les 7	14.00-14.45	Les 7	13.45-14.30	Les 7	13.30-14.15
		Les 8	14.30-15.15	Les 8	14.15-15.00

Woensdag

Amsterdam		Grave		Rotterdam	
Schooltijd	8.45-14.45	Schooltijd	8.45-13.30	Schooltijd	8.30-13.15
Les 1	8.45-9.30	Les 1	8.45-9.00	Les 1	8.30-9.15
Les 2	9.30-10.15	Les 2	9.00-9.45	Les 2	9.15-10.00
Pauze	10.15-10.30 u	Les 3	9.45-10.30	Les 3	10.00-10.45
Les 3	10.30-11.15	Pauze	10.30-10.45	Pauze	10.45-11.00
Les 4	11.15-12.00	Les 4	10.45-11.30	Les 4	11.00-11.45
Les 5	12.00-12.45	Les 5	11.30-12.30	Les 5	11.45-12.30
Pauze	12.45-13.15	Les 6	12.30-13.30	Les 6	12.30-13.15
Les 6	13.15-14.00				
Les 7	14.00-14.45				

Lestijden

In Nederland ontvangen vso-leerlingen minimaal het volgende aantal lesuren:

- **vso-(e)mb en vso-pro:** 1.000 uren per schooljaar
- **vso-vmbo:** 3.700 uren in 4 schooljaren
- **vso-havo:** 4.700 uren in 5 schooljaren
- **vso-vwo:** 5.700 uren in 6 schooljaren

De eerste twee leerjaren samen worden ten minste 1425 klokuren onderwijs gegeven. Voor de berekening van onderwijstijd gebruiken we het jaar van 1 oktober tot 1 oktober plus de lesuren op 30 september om op 365 dagen uit te komen. Voor al onze scholen geldt: de leerlingen hebben gemiddeld 26,5 uur les in de week.

Onderwijstijden

Visio heeft per algemene leerroute (LR) de minimale wekelijkse onderwijstijd voor elk leergebied bepaald. De leerkracht zorgt ervoor dat zijn lesrooster hieraan minimaal voldoet. De overgebleven lestijd verdeelt de leerkracht over de schoolvakken op basis van de leerresultaten en onderwijsbehoeften van de school, groep of individuele leerlingen. Deze uren staan als "flexibel inzetbaar" in het schema hieronder aangegeven en verhogen het aantal uren minimale onderwijstijd.

Wanneer een leerling behandeling of verzorging nodig heeft, dan gaat dat af van de flexibele tijd en niet van de geormerkte minimum onderwijstijd. Aan het begin van het schooljaar controleert de CLZ of de minimale onderwijstijd per vak wordt gehaald, of de flexibele tijd doelmatig is ingezet en of de vakken evenredig verdeeld zijn over de week.

Minimale onderwijstijd in klokuren per schoolvak vso-dagbesteding/arbeid

Schoolvak vso-dagbesteding/arbeid	vso-emb LR 1	vso-mb LR 2-3	vso-mb/pro LR 4/5
Digitale geletterdheid	0,5	0,75	1
Engels	0	0	1
Kritische succesfactoren (ksf)	0,5	0,75	1
NL Nederlandse taal en cultuur	0,5	0,5	1
NL Technisch lezen (+braille/picto)	0	0,75	2
Rekenen en wiskunde	0,5	0,75	1
Samenleven - mens & maatschappij	0,5	0,75	1
Samenleven - mens & natuur	0,5	0,75	1
Samenleven - oriëntatie & mobiliteit	1	1	1
Samenleven - sociaal & taal	0,5	0,75	1
Vrije tijd - kunstzinnig	0,5	0,75	0,75
Vrije tijd - muziek	0,5	0,75	0,75
Vrije tijd - sport en spel	0,5	1,5	1,5
Werken - dienstverlening	1	1	1
Werken - groen	1	1	1
Werken - horeca	1	1	1
Werken - techniek	1	1	1
Werken - voorbereiding op werk	1	1	1
Wonen - boodschappen	0,5	0,75	0,5
Wonen - huishouden	0,5	0,75	0,5
Wonen - RIS	0,25	0,25	0,25
Wonen - zelfzorg	1,25	1,5	0,75
Flexibel inzetbaar	13	8,5	4,5
Totaal (uren/week gemiddeld per jaar)	26,5	26,5	26,5

De lestabellen voor vso-vmbo en vso-havo zijn op de scholen zelf aanwezig.

Schoolvakanties

Amsterdam & Haren (regio noord)			
Herfstvakantie	12-10-2026	t/m	16-10-2026
Kerstvakantie	21-12-2026	t/m	01-01-2027
Voorjaarsvakantie	22-02-2027	t/m	26-02-2027
Paasweekend	26-03-2027	t/m	29-03-2027
Meivakantie	26-04-2027	t/m	07-05-2027
2e Pinksterdag	17-05-2027		
Zomervakantie	12-07-2027	t/m	20-08-2027

Rotterdam (regio midden)			
Herfstvakantie	19-10-2026	t/m	23-10-2026
Kerstvakantie	21-12-2026	t/m	01-01-2027
Voorjaarsvakantie	22-02-2027	t/m	26-02-2027
Paasweekend	26-03-2027	t/m	29-03-2027
Meivakantie	26-04-2027	t/m	07-05-2027
2e Pinksterdag	17-05-2027		
Zomervakantie	19-07-2027	t/m	27-08-2027

Grave (regio zuid)			
Herfstvakantie	19-10-2026	t/m	23-10-2026
Kerstvakantie	21-12-2026	t/m	01-01-2027
Voorjaarsvakantie	08-02-2027	t/m	12-02-2027
Paasweekend	26-03-2027	t/m	29-03-2027
Meivakantie	26-04-2027	t/m	07-05-2027
2e Pinksterdag	17-05-2027		
Zomervakantie	19-07-2027	t/m	27-08-2027

Breda (regio zuid)			
Herfstvakantie	19-10-2026	t/m	23-10-2026
Kerstvakantie	21-12-2026	t/m	01-01-2027
Voorjaarsvakantie	08-02-2027	t/m	12-02-2027
Paasweekend	26-03-2027	t/m	29-03-2027
Meivakantie	26-04-2027	t/m	07-05-2027
2e Pinksterdag	17-05-2027		
Zomervakantie	26-07-2027	t/m	03-09-2027

Vrije dagen

Naast de reguliere vakanties hebben alle scholen ook studiedagen en margedagen waarop leerlingen vrij zijn. Deze leerlingvrije dagen zijn per school opgenomen in de schoolkalender, inclusief data.

Op basis van het vakantierooster zijn 7 leerlingvrije dagen vastgesteld.

Afwijking onderwijstijd

Leerlingen die vanwege medische redenen geen volledige onderwijsweek aankunnen of specifieke behandelingen nodig hebben, kunnen in aanmerking komen voor aangepaste onderwijstijden. De CLZ bepaalt of ontheffing nodig is op basis van een medische verklaring. De toelichting komt in het ontwikkelingsperspectief van de leerling (OPP) en indien nodig wordt de onderwijsinspectie ingelicht. Dergelijke leerlingen worden dan geregistreerd als "geoorloofd afwezig".

Ziek

Indien een kind ziek is, kan deze niet naar school. We verwachten dat een ouder of verzorger de school informeert voordat de schooldag begint en waar nodig de taxi afzegt. Ouders zorgen ervoor dat de school over een telefoonnummer beschikt waarop iemand overdag bereikbaar is, mocht een kind tijdens schooltijd ziek zijn en opgehaald moeten worden.

Extra vakantie

In uitzonderlijke gevallen mag de school - buiten de officiële schoolvakanties om - maximaal tien schooldagen vrij geven, afhankelijk van de specifieke beroepssituatie van een ouder. Dit mag echter niet in de eerste twee weken van het schooljaar of in de laatste week van schoolverlaters. Een verzoek tot verlof moet minimaal twee weken van tevoren schriftelijk bij de schoolleider worden ingediend.

Verlof

Kort verlof voor bijvoorbeeld verhuizing, artsenbezoek, of familiegebeurtenissen moet schriftelijk aangevraagd worden bij de schoolleider via een standaardformulier. Voor verlof van meer dan tien dagen per jaar vanwege gewichtige omstandigheden moet de aanvraag minimaal een maand van tevoren worden ingediend bij de schoolleider en de leerplichtambtenaar van de gemeente. Bij noodzaak op basis van sociale of medische indicatie is een verklaring van een arts of maatschappelijk werker vereist.

Vrijstelling onderwijsactiviteiten

Leerlingen zijn verplicht mee te doen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hen bestemd zijn. Wanneer de leerling niet kan deelnemen, kan hiervoor toestemming gevraagd worden bij de schoolleider. De schoolleider bepaalt of er vrijstelling wordt gegeven, onder welke voorwaarden dit gebeurt en welke vervangende onderwijsactiviteit daarvoor in de plaats komen die beter aansluit bij de leerling. Het is goed om te weten dat we alleen onderzoek, behandeling en verzorging tijdens onderwijstijd toestaan als het voordelig is voor het onderwijs aan de leerling.

Ongeoorloofd verzuim

Conform de Leerplichtwet moet ongeoorloofd verzuim gemeld worden bij de leerplichtambtenaar. Daarnaast neemt de school bij ongeoorloofd verzuim altijd gelijk contact op met ouders. Ook wordt de schoolarts betrokken.

Lesuitval

Bij Visio Onderwijs is de lesuitval minimaal. Vergaderingen en besprekingen plannen we zoveel mogelijk buiten schooltijd. Studie- en margedagen voor medewerkers worden voorafgaand aan het schooljaar gepland en via de schoolkalender gecommuniceerd. Wanneer een leerkracht afwezig is, kunnen de leerlingen op school blijven. Wij zorgen voor een invaller door met onze medewerkers te schuiven. Bij vso-diplomagericht bestaat de optie om leerlingen zelfstandig in de aula te laten werken.

2.6. Praktijkvorming en stage

Loopbaanonderzoek (LBO)

In het vso-mb en vso-pro gaan leerlingen uit doelgroepen 3-5 rond hun 15e jaar naar een landelijk loopbaanonderzoek (LBO). Dit is wanneer ze de overgang maken van de vso-oriëntatiefase naar de specialisatiefase. Dit tweedaagse onderzoek vindt plaats op een externe locatie, met onbekende onderzoekers en leeftijdsgenoten van andere scholen van cluster 1, om de leerlingen uit te dagen hun vaardigheden in een nieuwe omgeving te tonen. Dit omvat beoordelingen op het gebied van visuele redzaamheid, oriëntatie en mobiliteit, samenwerking, beroepskeuze en praktische en sociale stagevaardigheden (SIABO). Alle resultaten komen samen in een verslag dat zowel met de leerling als met ouders en de mentor besproken wordt. Zij kunnen samen speerpunten voor de komende schooljaren kiezen, passend bij de uitkomsten van het loopbaanonderzoek. Ook helpt het LBO de leerling, ouders en school om tijdig serieus na te denken over de toekomst van de leerling.

Toekomstperspectief onderzoek (TPO)

Voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking (doelgroep 1-2) hebben we landelijk een variant op dit loopbaanonderzoek ontwikkeld. Dit heet het toekomstperspectief onderzoek (TPO). Hiermee kijken we in een vertrouwde omgeving op een objectieve manier naar de interesses en arbeidsvaardigheden van de leerlingen.

ToP onderzoek

Diagnostiek ToP (Diagnostiek Toekomstige Participatie) onderzoekt opleidings- en loopbaanmogelijkheden voor jongeren met een visuele beperking. Het onderzoek omvat het bepalen van interesses, persoonlijke eigenschappen en motivaties van de leerling. Ook wordt in kaart gebracht wat de leerling ziet en hoe hij omgaat met de visuele beperking. Dit levert een beeld op van passende beroepen en vervolgopleidingen. De adviezen worden in een eindgesprek met ouders en school gedeeld om verdere toekomstoriëntatie te ondersteunen.

Stage

Binnen Visio Onderwijs streven we ernaar om onze leerlingen te ondersteunen en uit te rusten met de nodige vaardigheden om hen voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijk leven. Ons doel is om hen te helpen optimaal te functioneren binnen de levensdomeinen wonen, werken, vrije tijd en samenleven. Stageprogramma's spelen een cruciale rol in dit proces, waarbij leerlingen:

- sociale en arbeidscompetenties verwerven.
- kennismaken met verschillende werksoorten en activiteiten.
- inzicht krijgen in hun eigen mogelijkheden, interesses, beperkingen en sociaal gedrag.
- toekomstige mogelijkheden voor dagbesteding en arbeid verkennen.
- een naadloze overgang naar vervolginstellingen realiseren.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel vervolgonderwijs

- **Introductiestages:** Leerlingen in de onderbouw van de diplomagerichte leerwegen maken door middel van korte introductiestages kennis met het bedrijfsleven. In het derde en vierde leerjaar lopen leerlingen twee keer per jaar een week stage bij een bedrijf of instelling waar hun interesse naar uitgaat voor vervolgonderwijs.
- **Maatschappelijke stage:** In het derde jaar volgen de leerlingen uit Rotterdam en Amsterdam een maatschappelijke stage van twee tot drie weken, waarbij ze opdrachten uitvoeren die bijdragen aan hun maatschappelijk bewustzijn. In Grave gebeurt dit door leerlingen te laten participeren in projecten met reguliere scholen en door hen ervaringen op te laten doen in de leerwerkplek van de school, Visit.
- **Loopbaanoriëntatie en Begeleiding (LOB):** Dit vak wordt als een apart vak aangeboden of is geïntegreerd in andere vakken. Stages zijn een onderdeel van het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en zijn aangepast aan de lokale context van elke school.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel beschut werk/arbeid

- **Oriëntatiefase:** Gedurende de eerste twee leerjaren focussen we op het ontwikkelen van sociale en arbeidscompetenties.
- **Interne en externe stages:** In leerjaar 3 beginnen de leerlingen met een interne stage, gevolgd door semi-externe of volledig externe stages in leerjaar 4.
- **Plaatsingsstages:** Voor leerlingen in de eindfase die het profiel beschut werk volgen, richten de stages zich op het toeleiden naar betaalde arbeid of beschut werk, waarbij indien mogelijk een jobcoach van Visio Revalidatie & Advies betrokken is om de overgang te ondersteunen.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel dagbesteding

- **Oriëntatiefase:** De eerste drie jaar van het vso staan in het teken van kennismaken met de verschillende arbeidsprofielen en de algemene schoolvakken.
- **Specialisatiefase:** Vanaf het vierde schooljaar ligt de nadruk op praktijkgerichte vakken die gerelateerd zijn aan verschillende profielen. Een leerling mag dan ook een profiel laten vallen als dit hem totaal niet ligt.
- **Interne stages:** Leerlingen krijgen in het vso taken en interne stages met verantwoordelijkheden die zij aankunnen.
- **Detacheringsstages en bezoeken:** De meeste vso scholen hebben een locatie waar leerlingen als groep met eigen begeleiders hun arbeidsvaardigheden kunnen oefenen in een onbekende omgeving. Zo leren zij hun vaardigheden toe te passen en is de overgang naar een externe stage minder groot. Daarnaast brengen leerlingen bezoeken aan verschillende vormen van dagbesteding om een indruk te krijgen van een werkomgeving.
- **Transitiefase:** Wanneer de uitstroom nadert, gaat de leerling op externe stage. Bij uitstroom naar dagbesteding gaat het meestal om een plaatsingsstage, waarbij de leerling langzaam gaat aan het werk, de begeleiders en groepsleden op deze plek. Vanuit school kan op deze manier goed geobserveerd worden wat de leerling nog moet leren of wat goede begeleidingsadviezen zijn voor het stageadres. Meestal kan deze stage maximaal 20 weken plaatsvinden vanuit de WLZ-indicatie voor begeleiding groep.

Praktijkplein bij uitstroomprofiel dagbesteding

Met het Praktijkplein oefenen leerlingen praktische taken met behulp van speciaal ontwikkelde modulekaarten. Deze modules bestaan uit duidelijke stappenplannen, waarmee leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen. De modules worden gedeeld via een landelijke database die speciaal is ontwikkeld voor en door cluster 1 scholen. Wanneer leerlingen een nieuwe taak beheersen, ontvangen ze hiervoor een certificaat uit de Praktijkplein-app. Deze certificaten geven inzicht in de mate van zelfstandigheid van de leerling bij de uitvoering van de taken en worden opgenomen in het RapPortfolio.

2.7. Schoolafsluiting

Exameneisen havo en vmbo

- **Gemiddeld CE-cijfer:** Het gemiddelde cijfer van alle centraal examenvakken is minimaal een 5,5.
- **Kernvakken regeling:** Voor Nederlands is het eindcijfer minstens een 5. Bij de havo is Nederlands, wiskunde en Engels allemaal voldoende of maximaal voor één vak een 5.
- **Eindcijfer vereisten:** Geen enkel eindcijfer mag lager dan een 4 zijn en alle vakken zijn met minstens een 6 gewaardeerd, met onderstaande uitzonderingen.
- Voor de havo geldt dat één 5 is toegestaan. Ook is één 5 en één 4 toegestaan, mits gecompenseerd met hogere cijfers in andere vakken, waarbij het gemiddelde van alle schoolvakken op minstens een 6 uitkomt.
- Voor het vmbo geldt dat één 5 is toegestaan. Ook is één 4 of twee keer een 5 is toegestaan, mits gecompenseerd met minstens een 7 op een ander schoolvak.
- **LO/CKV/kunst:** voor havo moet LO met voldoende of goed zijn afgesloten. Voor vmbo geldt dat voor LO en kunstvakken (inclusief CKV). Bij staatsexamens wordt LO niet beoordeeld, evenals stage.
- **Combinatiecijfer (havo):** Het gemiddelde eindcijfer van de vakken zonder centraal examen (maatschappijleer, CKV, het profielwerkstuk en keuzevakken) is minimaal een 4. Elk vak apart is ook minstens een 4.
- **Profielwerkstuk (vmbo-gl/tl):** Het profielwerkstuk is met een voldoende afgesloten.

Leerlingen die instromen in havo-4 kiezen een havo-profiel met een vakkenpakket dat is gericht op hun gewenste vervolgopleiding. Ze hebben ook de mogelijkheid om examens te doen in slechts één of meerdere vakken. Het voltooien van alle vakken leidt tot een volledig diploma, terwijl het afleggen van examens in afzonderlijke vakken deelcertificaten oplevert. Deze deelcertificaten zijn tien jaar geldig, waardoor leerlingen de flexibiliteit hebben om op een later moment hun volledige havo-diploma samen te stellen.

In Grave kunnen leerlingen in het vmbo of havo een staatsexamen doen. Voor vmbo kan dat ook via reguliere schoolexamens.

Meer informatie rondom exameneisen is te vinden op de Rijksoverheid website [Eindexamens voortgezet onderwijs](#).

Exameneisen vso-arbeid

Leerlingen in het praktijkonderwijs sluiten hun opleiding af met een portfolio-presentatie en ontvangen een schooldiploma en overgangsdokument. Wanneer het behalen van een volledig schooldiploma niet lukt, kan een getuigschrift worden uitgereikt. De leerlingen kunnen examens doen in Nederlands, rekenen/wiskunde en in sommige gevallen ook Engels. Tevens is het mogelijk certificaten (via KPC en SVH) te behalen waarmee ze startkwalificaties kunnen verwerven om de eventuele aansluiting bij het middelbaar beroepsonderwijs (entreeopleiding) te verbeteren.

Exameneisen vso-mb

Ook vso-mb-leerlingen presenteren aan het eind van hun schoolloopbaan hun portfolio in een examengesprek. Bij niet-sprekende leerlingen, voert een bekende begeleider het woord. De leerlingen ontvangen een schooldiploma en overgangsdokument. Zij kunnen maximaal tot het eind van het schooljaar waarin zij 20 jaar worden onderwijs volgen.

Examenprocedure

In februari organiseren de locaties Amsterdam en Rotterdam voor de meivakantie een proefexamenweek voor eindexamenkandidaten van diplomagerichte leerwegen.

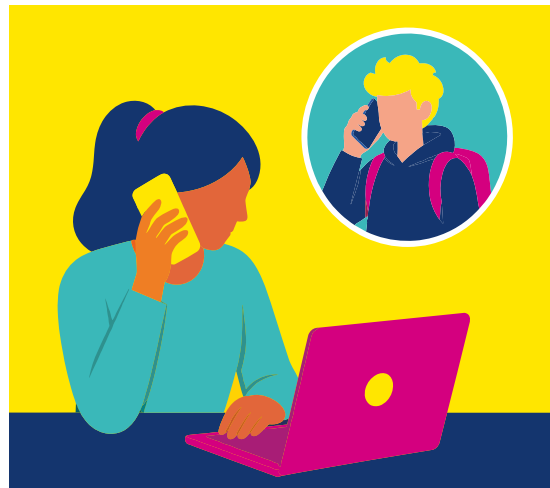
De landelijke schriftelijke eindexamens vinden plaats in mei. Mondelinge staatsexamens worden afgenomen in de voorlaatste schoolweek.

Voor leerlingen in het praktijkonderwijs (uitstroomprofiel arbeid of mbo 1) zijn er IVIO-examens in Nederlands, Engels, rekenen en biologie in december en/of mei/juni. KPC- en SVH-examens vinden plaats tussen april en juni, voor leerlingen in Amsterdam en Rotterdam.

Alle toets- en examenmomenten staan in de jaarplanning en handelingskalender van de school. De resultaten worden besproken tijdens teamvergaderingen of leerlingbesprekingen.

Nazorg en aanvullende loopbaanbegeleiding

Na uitstroom verzorgt de school twee jaar lang nazorg, bestaande uit telefonisch contact met de ouders of leerlingen zelf. De meeste scholen hebben hiervoor een standaard vragenlijst voor ouders, leerlingen en vervolginstellingen. Deze nazorg is bedoeld om de overgang te monitoren en te ondersteunen, waarbij feedback uit de praktijk helpt om het onderwijs en de begeleiding continu te verbeteren.

In het kader van de 'Wet van school naar duurzaam werk' ontvangen leerlingen van vso-arbeid na diplomering, twee jaar lang aanvullende loopbaanbegeleiding. Hierbij valt te denken aan persoonlijke gesprekken, sollicitatietraining of bijvoorbeeld een werkbezoek. Leerlingen die met ambulante onderwijskundige begeleiding vanuit Visio een mbo-opleiding op een ROC volgen, krijgen na diplomering aanvullende loopbaanbegeleiding vanuit het ROC. Visio stemt in dat geval met het ROC af over de begeleiding en ondersteuning van deze leerling naar werk.

Herindicatie

Elke leerling die is toegelaten tot Visio Onderwijs heeft een geldige indicatie op basis van de Wet op de Expertisecentra. Aan deze indicatie is een termijn verbonden. Voor het verstrijken van die termijn beoordeelt de Commissie van Onderzoek (CVO) of de leerling nog voldoet aan de toelatingscriteria voor cluster 1-onderwijs. Op de Visioscholen gebeurt deze herindicatie om de drie jaar. Bij leerlingen met CVI is de herindicatie om de twee jaar. Binnen de aob gebeurt herindicatie voorafgaand aan de start in het voortgezet onderwijs (in groep 8) en in het examenjaar in het vo.

Indien een leerling niet langer visueel beperkt is of een Visioschool niet meer de meest geschikte plek biedt, spannen we ons in om een beter passende school te vinden. Volgens de wet moet Visio Onderwijs eerst acht weken zoeken naar een passende plek voordat een leerling uitgeschreven kan worden. Dit proces wordt altijd in nauw overleg met ouders en de leerling uitgevoerd, waarbij we ook de overstap zorgvuldig begeleiden om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

2.8. Samenwerking

Samenwerking met ouders en leerlingen

We vinden een goede samenwerking met ouders en (aob-)leerlingen belangrijk. Op basis van wederzijds vertrouwen kijken we hoe eenieder vanuit de eigen rol, kan bijdragen aan een optimale ontwikkeling van de leerling. We houden ouders en verzorgers op de hoogte van de voortgang van de onderwijskundige en pedagogische ontwikkeling van hun kind. We voeren cyclisch gesprekken waarbij ouders/verzorgers en school/aob samen het perspectief evalueren en waar nodig bijstellen.

Om ouders te ondersteunen, deelt de school proactief nuttige informatie die ouders kan helpen bij het regelen van de zorg en opvoeding thuis. Praktische actuele informatie is ook beschikbaar op www.rechtspraak.nl, www.regelhulp.nl en [DUO](#).

De inspraak van ouders en leerlingen op school is formeel geregeld via de medezeggenschapsraad van de scholen (MR), de gemeenschappelijk medezeggenschapsraad (GMR) en leerlingenraad. Zie ook paragraaf 5.3: Evaluatie, verantwoording en dialoog.

Samenwerking met andere domeinen van Visio

Integraal onderwijs-zorgaanbod

Onderwijs biedt in nauwe samenwerking met de domeinen Revalidatie & Advies (R&A) en Wonen & Dagbesteding (W&D) een integraal aanbod voor leerlingen. We maken gebruik van één geïntegreerd plan voor Kind & Jeugd, dat onderwijs, begeleiding, zorg en ondersteuning op elkaar afstemt.

Revalidatie & Advies Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam

Vanuit vele regionale R&A-locaties biedt Visio onderzoek, behandeling en training. De ondersteuning richt zich onder meer op:

- sociale vaardigheden
- dagelijkse handelingen
- motoriek en mobiliteit
- sociaal-emotionele ontwikkeling
- gebruik van hulpmiddelen bij een visuele beperking

Ouders kunnen ondersteuning aanvragen voor thuis. Ook schoolteams en aob'ers kunnen – in overleg met ouders – een leerling doorverwijzen. Behandeling vindt plaats op school, thuis of bij een R&A-locatie. R&A valt onder de zorgverzekering. Voor leerlingen met een WLZ-indicatie valt deze ondersteuning vaak onder Wonen & Dagbesteding.

Kind- en Jeugdcentrum Grave

Na schooltijd kunnen leerlingen in Grave behandeling volgen op het Kind- en Jeugdcentrum, op hetzelfde terrein als de school. Hier werken zij aan persoonlijke doelen via:

- dagbehandeling (één of meerdere dagen per week)
- verblijfsbehandeling (met overnachting)

Er is nauwe samenwerking tussen behandelaars, onderwijsmedewerkers, ouders en leerlingen. De behandeling wordt vergoed door de zorgverzekeraar.

Wonen en dagbesteding 'De blauwe kamer' Breda

Leerlingen van de Visioschool in Breda kunnen bij De Blauwe Kamer wonen in kleinschalige, veilige woongroepen met ondersteuning gericht op zelfstandigheid. De begeleiding varieert van persoonlijke verzorging tot therapieën en mobiliteitstraining. Het doel is maximale zelfredzaamheid en regie over het eigen leven.

Kindercentrum en woongroepen 'De Heukelom' Haren

Visio De Heukelom biedt wonen en dagbehandeling aan kinderen en jongeren met een visuele en verstandelijke beperking. Er zijn vier woon- en logeergroepen. In het kindercentrum zijn twee groepen voor dagbehandeling, voor leerlingen voor wie onderwijs om medische redenen (nog) niet mogelijk is. Daarnaast zijn daar vier groepen 'OOG' waarin dagbehandeling en onderwijs gecombineerd wordt.

OOG Haren

OOG staat voor Onderwijs Ontwikkel Groepen: een samenwerking van onderwijs en zorg voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking. Onderwijsmedewerkers en zorgprofessionals werken daar samen in de klas. Leerlingen volgen een onderwijsprogramma afgestemd op hun belevingswereld, belastbaarheid en perspectief. Tijdens vakanties en studiedagen zijn de groepen van OOG open en is er dagbehandeling om het ritme vast te houden.

Onderwijszorgarrangementen (OZA) Breda

Visio Onderwijs Breda neemt deel aan het landelijke Experiment Onderwijszorgarrangementen van OCW en VWS. Doel: ook leerlingen met een complexe ondersteuningsbehoefte onderwijs bieden. In samenwerking met een KDC in Breda wordt een maatwerktraject geboden dat bestaat uit zorg en partieel onderwijs, voor kinderen met leerplichtonthefing.

Samenwerking met andere scholen

Zo inclusief als mogelijk, zo speciaal als nodig

Wanneer dat mogelijk is, volgt een kind met een visuele beperking onderwijs op een reguliere school in de eigen buurt. Dit bevorderen we door het geven van ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) op andere scholen: op scholen voor voortgezet onderwijs, op mbo's, hbo's, universiteiten of op scholen voor ander voortgezet speciaal onderwijs. Met deze scholen en met de ouders en de leerling, maakt Visio afspraken over de individuele begeleiding van de leerling, de ondersteuning en toerusting van de leerkrachten, de aanpassingen op school en het gebruik van hulpmiddelen om onderwijs te kunnen volgen. De visuele beperking en de onderwijshulpvraag bepalen de intensiteit van de aob.

Regulier voortgezet onderwijs

De Visioschool in Grave werkt nauw samen met het Merletcollege voor het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en de examens. Leerlingen kunnen vakken volgen op het Merletcollege en omgekeerd kunnen Merlet-leerlingen in Grave Spaans volgen. We doen ook gezamenlijke projecten zoals koken, puberruil en toegankelijke spellen. In Rotterdam werkt de Visioschool samen met CSG Calvijn voor het afnemen van praktijkexamens in de richting Dienstverlening & Producten.

Hybride onderwijs

Voor een toenemend aantal leerlingen organiseren we een aanbod dat bestaat uit deels voortgezet speciaal onderwijs op een Visioschool en deels onderwijs op een reguliere school voor voortgezet onderwijs in de eigen buurt met aob. Dit noemen we hybride onderwijs. Visio Onderwijs heeft met steeds meer scholen een symbiose-overeenkomst om samen hybride onderwijs vorm te geven.

Cluster 1

Visio Onderwijs werkt nauw samen met Bartiméus Onderwijs en zij vormen samen cluster 1. Vanuit de aob zijn we betrokken bij verschillende samenwerkingsverbanden van andere clusters en scholen. Daarnaast is Visio Onderwijs namens cluster 1 actief betrokken bij projecten van het Gespecialiseerd Onderwijs (GO), dat de scholen voor cluster 3/4 vertegenwoordigt. Er is regelmatig overleg met cluster 2 om kennis uit te wisselen.

Samenwerking met externe organisaties

Sociale kaart

Elke school brengt zijn netwerk in kaart. Omdat Visio leerlingen uit een grote regio bedient, is het netwerk ook uitgebreid. Denk aan de vele gemeentes met eigen leerplicht-ambtenaren en WIJ-teams, de verschillende instellingen voor gezondheidszorg met artsen en paramedici. We zijn betrokken bij verschillende Netwerken integrale kindzorg (NIK) en Veilig thuis. Landelijk valt Koninklijke Visio met Bartiméus en de Robert Coppes stichting onder VIVIS, de vereniging voor zorg aan mensen met een visuele beperking. Op lokaal niveau hebben we contacten met aanbieders van zorg, dagbesteding en arbeid. Elke school heeft een eigen schoolarts van de lokale GGD.

Stageverlenende bedrijven of instellingen

De vso-scholen van Visio werken samen met diverse bedrijven en instellingen die stageplaatsen bieden. Deze samenwerkingen zijn onderdeel van onze strategie om via lokale netwerken de beschikbaarheid van arbeidsplaatsen en stages te vergroten. Het hoofddoel van deze stages is om onze leerlingen optimaal voor te bereiden op de arbeidsmarkt of passende dagbesteding. In Grave en Haren zijn eigen leerwerkplekken gerealiseerd, waar leerlingen midden in de samenleving hun arbeidsvaardigheden kunnen oefenen.

Schoolklimaat

3

Schoolklimaat

3.1. Veiligheid

Veilig klimaat

Bij Visio Onderwijs streven we naar een veilige leer- en werkomgeving waar iedereen zich fysiek, sociaal en emotioneel veilig voelt. Dit realiseren we door preventieve maatregelen zoals ons anti-pestbeleid, veiligheidsbeleid en gedragsregels. Dit beleid is preventief en handelingsgericht en sluit aan bij de specifieke behoeften van leerlingen met een visuele beperking. Omdat zij sociale signalen en risico's minder goed kunnen waarnemen, vraagt veiligheid om expliciet, voorspelbaar en professioneel handelen van medewerkers.

Iedere Visioschool heeft een anti-pestcoördinator die aanspreekpunt is voor leerlingen, ouders en medewerkers, aangaande de sociale en emotionele veiligheid (bijvoorbeeld pesten). Deze aandachtstfunctionaris sociale veiligheid heeft een coördinerende en stimulerende taak in het integrale veiligheidsbeleid van de school en zorgt er onder andere voor dat collega's op de hoogte blijven van de meldcode huislijk geweld en kindermishandeling en de meld-, overleg- en aangifteplicht bij vermoedens van seksueel misbruik. De aandachtstfunctionaris sociale veiligheid heeft met de werkgroep

relaties, intimiteit en seksualiteit (RIS) een proactieve taak rond een sociaal en emotioneel gezonde school. Periodiek is er overleg tussen de aandachtsfunctionarissen sociale veiligheid van de Visioscholen. Op basis van hun analyses en inzichten adviseren zij over preventieve maatregelen en het veiligheidsbeleid op de Visioscholen.

Op alle scholen is in de lessen structureel aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling, relaties, intimiteit en seksualiteit (RIS), burgerschap en mediawijsheid. Leerlingen denken actief mee over een veilig schoolklimaat, onder andere via de leerlingenraad en het opstellen van klassenregels.

Vanuit haar neutrale identiteit verwelkomt Visio alle leerlingen met een visuele beperking, ongeacht achtergrond of levensovertuiging. Diversiteit wordt gezien als een kracht en draagt bij aan een open, respectvolle en veilige schoolgemeenschap voor iedere leerling.

Bedrijfshulpverlening

De bedrijfshulpverleners (BHV) hebben oog voor een fysiek veilige omgeving. Eens per jaar is er tijdens lestijd een ontruimingsoefening, zodat medewerkers en leerlingen oefenen met snel en veilig ontruimen. Op de scholen zijn tijdens schooltijden gediplomeerde bedrijfshulpverleners (BHV-ers) en EHBO-ers aanwezig. Zij komen in actie bij calamiteiten. De fysieke veiligheid wordt vergroot door het gebruik van 'verkeersregels' in en rondom de school met veilige, gemarkeerde looproutes.

Registratie en analyse van incidenten

Medewerkers melden alle (bijna) incidenten - van het vergeten van medicatie tot agressie - via het digitale incidenten en klachten registratiesysteem Triasweb. De leidinggevende krijgt via dit systeem onmiddellijk een seintje. De CLZ, inclusief de aandachtsfunctionaris sociale veiligheid, onderzoekt en analyseert of en welke ondersteuning of acties van belang zijn in relatie tot het incident. Hierna volgt een evaluatie in het eerstvolgende overleg van de CLZ.

Cyclisch evalueren de scholen alle incidentmeldingen binnen de school en trekken daaruit conclusies om de veiligheid te vergroten. Periodiek ontvangt het bestuur een rapportage waarin het aantal en de aard van de incidenten evenals de ingezette maatregelen worden toegelicht.

Monitoren veiligheidsbeleving

Jaarlijks doen we een tevredenheidsonderzoek onder ouders, leerlingen en medewerkers. Onderdeel daarvan is het vragen naar de veiligheidsbeleving. Ook bij leerlingen met een ernstige meervoudige beperking worden het welbevinden en de veiligheid systematisch gevolgd. De uitkomsten bespreken we per school en op bestuursniveau en krijgen vervolg in een jaarplan sociale veiligheid met verbeteracties.

Meldcode en meld-, overleg en aangifteplicht

De meldcode helpt professionals met het signaleren en handelen bij (vermoedens van) huiselijk geweld, kindermishandeling en bij psychisch of seksueel geweld en verwaarlozing. De meldcode schrijft de volgende stappen voor: in kaart brengen van signalen, overleggen met collega's of Veilig Thuis, praten met ouders en kind, wegen van het geweld en beslissen of melding bij Veilig Thuis nodig is. Onze medewerkers volgen jaarlijks/tweejaarlijks (afhankelijk van de functie) training over de toepassing van de meldcode.

Voor alle onderwijsmedewerkers geldt daarnaast de meld-, overleg en aangifteplicht bij vermoedens of signalen van seksueel misbruik of seksuele intimidatie door een medewerker richting een leerling. Een onderwijsmedewerker die hierover signalen of vermoedens heeft is verplicht dit direct te melden bij de directeur van Visio Onderwijs. De directeur zal vervolgens in contact treden met het bestuur en de vertrouwensinspecteur van de inspectie.

Schorsen en verwijderen

Bij Visio Onderwijs streven we naar een veilige omgeving, maar soms kan een leerling de veiligheid van medeleerlingen, medewerkers of zichzelf toch in gevaar brengen. In zulke gevallen overlegt de school direct met de leerling en de ouders en kan de schoolleider besluiten tot een time-out van maximaal één dag. Bij aanhoudende of ernstige problemen kan het bevoegd gezag, op advies van de schoolleider, besluiten tot schorsing of verwijdering volgens de volgende procedures:

- Schorsing
- Het bevoegd gezag kan een leerling tot maximaal één week schorsen, met schriftelijke opgave van redenen aan de ouders.
- Bij een schorsing langer dan één dag informeert het bestuur zowel de inspectie als de leerplichtambtenaar schriftelijk over de redenen. Dergelijke schorsingen worden via ISD geregistreerd.
- Een schorsing die voorafgaat aan een mogelijke verwijdering mag ook maximaal één week duren, waarbij de school verplicht is de leerling onderwijs te blijven bieden.

Verwijdering

- Voor een besluit tot verwijdering hoort het bestuur eerst de betrokken leerkracht en de ouders, waarvan aantekeningen worden gemaakt in het leerlingdossier.
- Het bevoegd gezag stelt de ouders schriftelijk op de hoogte van de verwijdering, met duidelijke en gemotiveerde redenen.
- Ouders hebben zes weken de tijd om schriftelijk bezwaar te maken tegen de verwijderingsbeslissing bij het bevoegd gezag.
- Ouders kunnen een geschil over de verwijdering van een leerling voorleggen bij de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO).

Onacceptabel gedrag van ouders

Wanneer ouders zich onacceptabel gedragen, kan de school de volgende maatregelen nemen om de veiligheid en het welzijn van zowel leerlingen als personeel te waarborgen:

- Contactregeling: Deze maatregel beperkt hoe en met wie ouders communiceren binnen de school.
- Toegangsverbod: Bij ernstiger of herhaaldelijk onacceptabel gedrag kan de school besluiten een toegangsverbod tot het schoolgebouw en het schoolplein op te leggen. De duur en voorwaarden worden duidelijk gecommuniceerd en ook hoe de school samen met ouders werkt aan een oplossing.

Klachten

Binnen Visio is veel aandacht voor goede begeleiding en open communicatie. Toch kan het voorkomen dat er onvrede ontstaat over de gang van zaken. Visio hecht eraan dat klachten serieus worden genomen en gebruikt deze om de kwaliteit van onderwijs en ondersteuning te verbeteren.

De eerste stap bij een klacht is het gesprek met de direct betrokken medewerker. Leidt dit niet tot een oplossing, dan kan de klachtenfunctionaris worden ingeschakeld. Deze functionaris is onafhankelijk, bemiddelt tussen betrokkenen en ondersteunt bij het zoeken naar een duurzame oplossing.

Voor wie behoefte heeft aan ondersteuning vanuit het eigen perspectief, is er een vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon staat naast de leerling of cliënt en helpt bijvoorbeeld bij het voorbereiden van een klacht of een gesprek.

- **Contactgegevens klachtenfunctionarissen:**

Martine Vos en Anke de Veer – klacht@visio.org – 088 585 85 52

Vertrouwenspersoon Visio: Caroline ten Cate – ctencate@telfort.nl – 06 54 65 05 05

- Meer informatie staat op: www.visio.org/klachtenregeling-clientleerling

Bij geschillen over het onderwijs kunnen ouders en leerlingen zich wenden tot landelijke commissies, zoals de Geschillencommissie Passend Onderwijs of de Geschillencommissie Bijzonder Onderwijs. Visioscholen zijn hierbij aangesloten.

Privacy

Koninklijke Visio gaat zorgvuldig en vertrouwelijk om met de persoonsgegevens van leerlingen. Gegevens worden alleen verwerkt als dit wettelijk is toegestaan, bijvoorbeeld voor het organiseren van onderwijs, het begeleiden van leerlingen of het uitvoeren van wettelijke verplichtingen. Daarbij worden alleen gegevens gedeeld met betrokken professionals en organisaties als dat noodzakelijk is.

Visio hanteert duidelijke afspraken over bewaartermijnen, beveiliging en het recht van leerlingen en ouders om gegevens in te zien, te corrigeren of te laten verwijderen. Leerlingen van 16 jaar en ouder kunnen zelfstandig toestemming geven of intrekken voor het verwerken van persoonsgegevens.

De Functionaris voor Gegevensbescherming houdt toezicht op naleving van de privacyregels. Meer informatie is te vinden op www.visio.org/privacy.

Samen bewaken we de privacy

We vragen ouders om bewust om te gaan met de privacy van andere leerlingen, ouders en medewerkers. Uit respect voor ieders recht op privacy willen we ouders vragen geen foto's of video's te maken tijdens schoolactiviteiten. We zullen als school zelf een sfeerimpressie maken van de diverse schoolactiviteiten en deze met ouders delen via een beveiligde omgeving.

3.2. Schoolklimaat

Perspectief voor iedere leerling

Wij streven ernaar elke leerling - met al zijn mogelijkheden, beperkingen, talenten en unieke kenmerken - optimaal te ondersteunen in zijn ontwikkeling tot een zelfbewuste wereldburger met een toekomstperspectief dat past bij zijn mogelijkheden. We bieden leerlingen met een visuele beperking, zowel met als zonder bijkomende problematiek, alle noodzakelijke ondersteuning, hulp en middelen. Ons doel is ervoor te zorgen dat zij in staat zijn om:

- zelfstandig, zelfredzaam en autonoom te functioneren,
- volwaardig deel te nemen aan een voortdurend veranderende samenleving,
- als wereldburger met vertrouwen de wereld in te gaan.

Sociale en maatschappelijke competenties

We willen het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke begeleiding aan leerlingen bieden. Hieronder verstaan we het volgende:

- **Subjectificatie:** Dit gaat over het helpen van leerlingen om te ontdekken wie ze zijn en wie ze willen worden. Ze leren hun eigen unieke zelf te zijn en krijgen de vrijheid om zelf keuzes te maken. Dit doen ze door samen te werken met andere leerlingen en leerkrachten. Het gaat erom dat ze leren zelfstandig te denken en te beslissen.
- **Kwalificatie:** Dit is het leren van nieuwe dingen, zoals kennis en vaardigheden die belangrijk zijn om later een baan te kunnen vinden en goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Het gaat ook om het testen van wat ze hebben geleerd om te zien of ze het goed begrijpen en kunnen toepassen.

- **Socialisatie:** Hierbij leren leerlingen hoe ze onderdeel kunnen zijn van een gemeenschap. Ze leren over hoe mensen met elkaar omgaan, wat de regels zijn en wat belangrijk is in onze samenleving. Er wordt van ze verwacht dat ze meedoen en helpen in de groep, maar ook dat ze kritisch nadenken over hoe dingen geregeld zijn en hoe ze misschien beter kunnen.

Gezonde school

De vijf Visioscholen doen mee aan het landelijk programma Gezonde School in samenwerking met de GGD. De aandacht voor onder andere bewegen, gezonde voeding, hygiëne, relationele en seksuele vorming, welbevinden, mediawijsheid en de preventie van roken- alcohol- en drugsgebruik zijn ingebed in het onderwijs. Op deze manier wil Visio een gezonde leefstijl van leerlingen bevorderen.

Kernwaarden

De kernwaarden van Visio liggen vast in ons waardenkompas. Ze hebben betrekking hebben op ons gedrag, op de manier van managen, op de organisatiecultuur en wat van medewerkers verwacht wordt. Het geeft aan wie we zijn en waar we in geloven. Ons waardenkompas, met drie kernwaarden, ziet er als volgt uit:

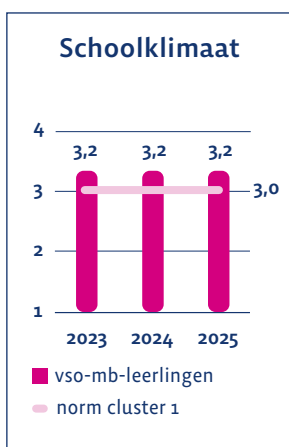
Identiteit

Visio biedt neutraal onderwijs en verwelkomt alle leerlingen met een visuele beperking, ongeacht hun levensovertuiging. Onze schoolgemeenschap is een diverse mix van leerlingen en medewerkers met uiteenlopende geloofsovertuigingen en wereldbeelden. Deze diversiteit verrijkt onze schoolcultuur en bevordert een klimaat van openheid en wederzijds respect. Bij Visio oefenen leerlingen alvast hun toekomstige rol als actieve en verantwoordelijke burgers in een democratische en pluriforme samenleving.

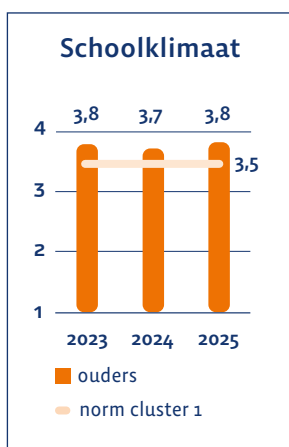
3.3. Uitslagen onderzoek schoolklimaat en veiligheid

Schoolklimaat

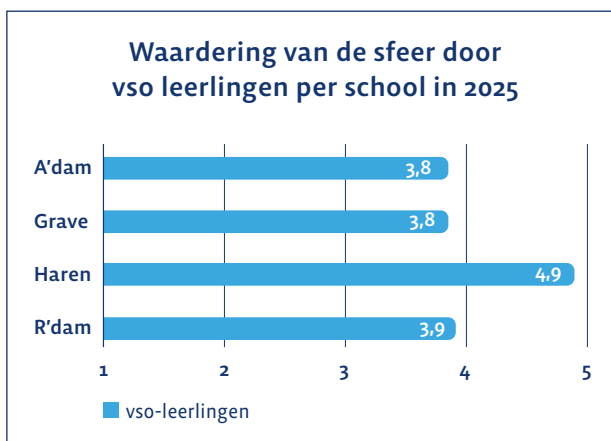
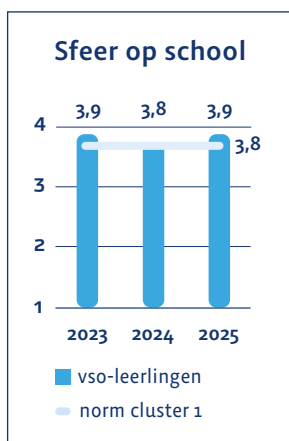
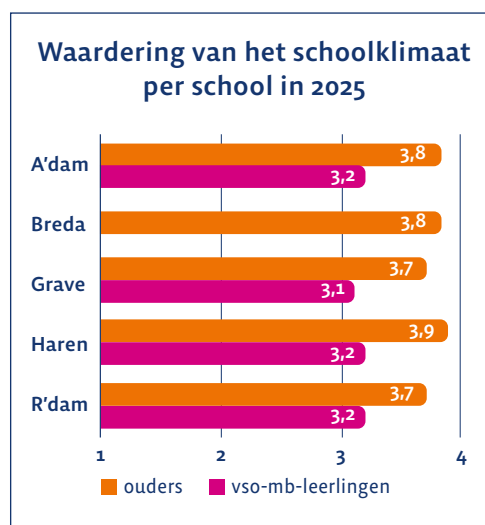
Jaarlijks onderzoeken we hoe prettig en veilig leerlingen en ouders zich voelen op school. Dit doen we via een tevredenheidsvragenlijst. Leerlingen vullen deze zelfstandig in; als dat niet lukt, bijvoorbeeld bij meervoudige beperkingen, helpt een leerkracht door de vragen voor te lezen en de antwoorden te noteren. De schoolleider bespreekt samen met de aandachtsfunctionaris veiligheid de uitkomsten met het team, ouders en leerlingen. De resultaten en bijbehorende actiepunten worden verwerkt in het jaarplan sociale veiligheid.

Gemeten op een 2-puntschaal omgerekend naar een 4-puntsschaal

Gemeten op een 4-puntsschaal

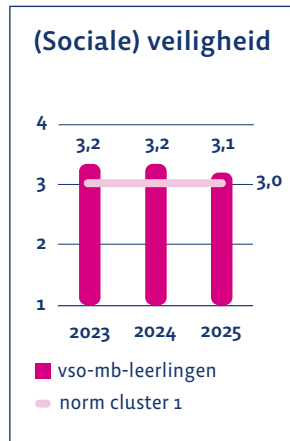
Gemeten op een 5-puntsschaal

De resultaten laten zien dat de leerlingen zich over het algemeen fijn voelen op school. Hun gemiddelde waardering voor het schoolklimaat en de sfeer op school ligt stabiel op of boven de norm die hiervoor binnen cluster 1 is vastgesteld. Ook de ouders zijn positief over het klimaat. De gemiddelde waardering van ouders ligt stabiel boven de norm van cluster 1 (3,5) en rond het landelijke benchmarkcijfer (3,7) in het speciaal onderwijs.

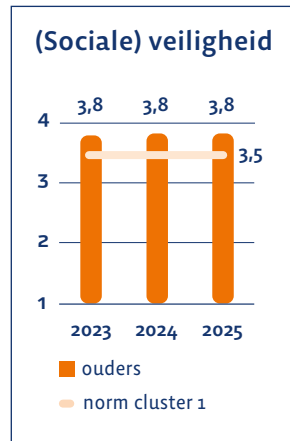

(Sociale) veiligheid

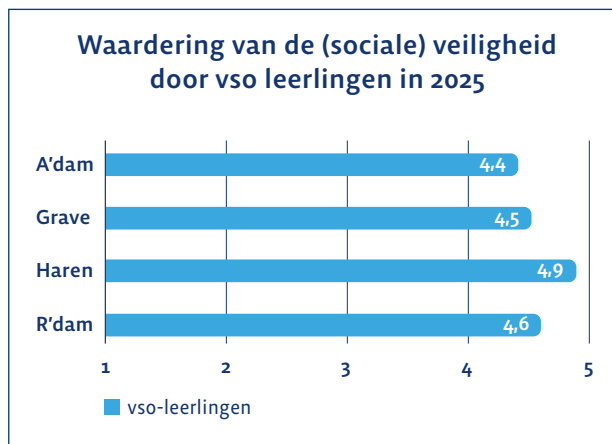
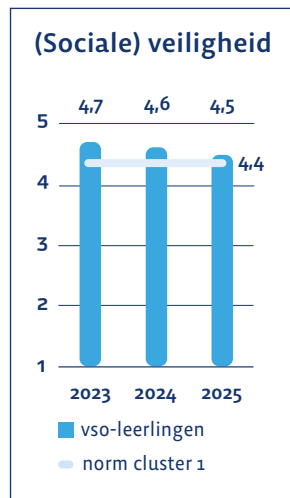
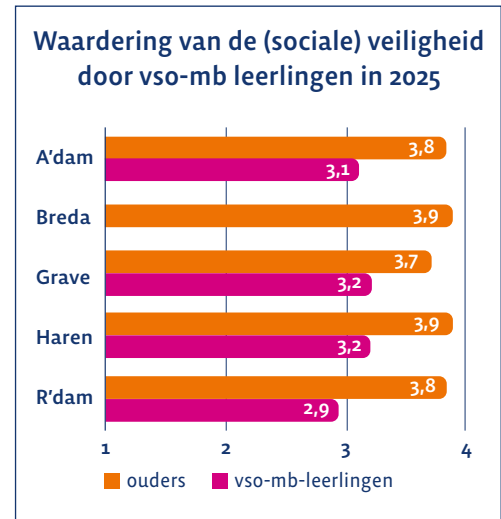
De vragen die we over (sociale) veiligheid stellen gaan over pesten, online pesten en het gemeen/pijn doen door andere leerlingen.

Gemeten op een 2-puntsschaal omgerekend naar een 4-puntsschaal

Gemeten op een 4-puntsschaal

Gemeten op een 5-puntsschaal

Bovenstaande grafieken tonen een stabiel beeld in de veiligheidsbeleving onder leerlingen en ouders. Leerlingen en ouders ervaren over het algemeen dat het veilig is op school. De gemiddelde waardering voor de veiligheid ligt bij zowel leerlingen als ouders rond of boven de norm van cluster 1.

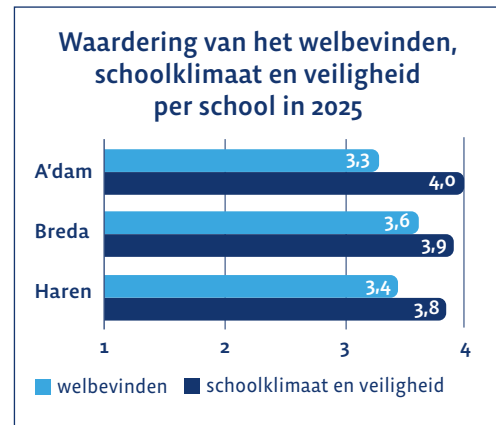
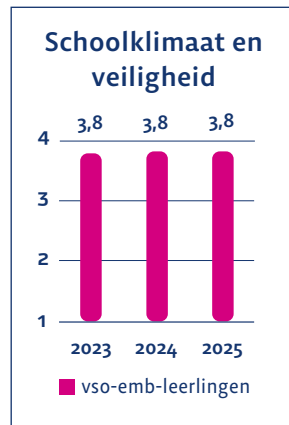
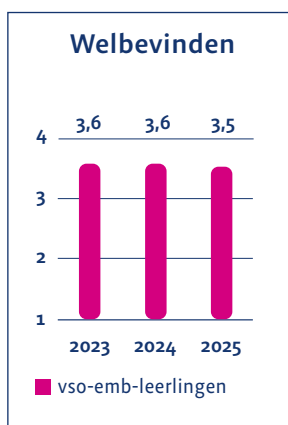

Welbevinden en veiligheid emb-leerlingen

Ook voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking (emb) hechten wij veel waarde aan het monitoren van hun welbevinden en veiligheid. Aangezien deze leerlingen doorgaans niet zelfstandig vragenlijsten kunnen invullen, wordt gebruikgemaakt van een observatielijst die wordt ingevuld door de mentor. Deze aanpak wordt toegepast op onze locaties in Amsterdam, Breda, Haren en wanneer aan de orde bij 1 of 2 leerlingen in Grave.

De grafieken hieronder tonen de uitkomsten van deze observaties op het gebied van welbevinden, veiligheid en het ervaren schoolklimaat.

De observatievragen met betrekking tot welbevinden richten zich onder meer op het ervaren van plezier, het maken van contact, het zich kunnen uiten en een overwegend vrolijke gemoedstoestand. De vragen over veiligheid en schoolklimaat gaan over het gevoel van veiligheid van de leerling, de manier waarop medewerkers met de leerling omgaan en de interacties tussen leerlingen onderling.

Gemeten op een 4-puntsschaal

De resultaten laten zien dat de mentoren positief zijn over het welbevinden door emb-leerlingen en over het schoolklimaat en de veiligheid voor emb-leerlingen. De scholen continueren hun inzet voor het welbevinden, het schoolklimaat en de veiligheid voor emb-leerlingen. Dit gebeurt door aandacht voor het pedagogisch klimaat, het kunnen "lezen" van de emb-leerlingen, het in communicatie en contact aansluiten op de leerling en door de wijze van onderwijs en begeleiding aan deze kinderen en jongeren.

"Er is een veilige en warme schoolomgeving met geweldige leerkrachten, die oog hebben voor elke individuele leerling."

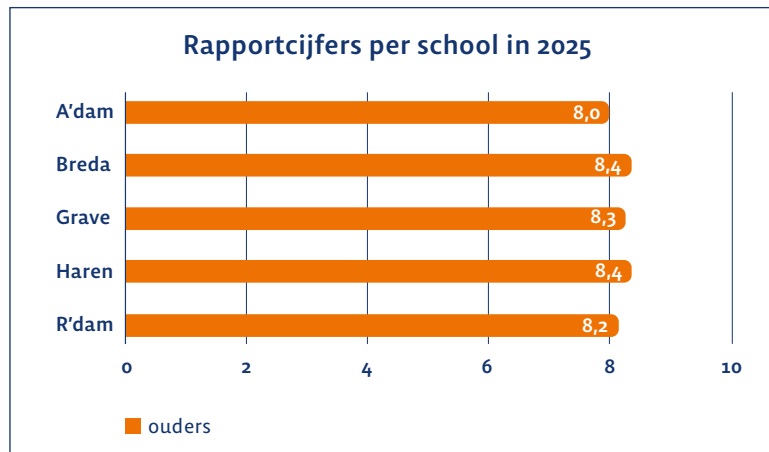
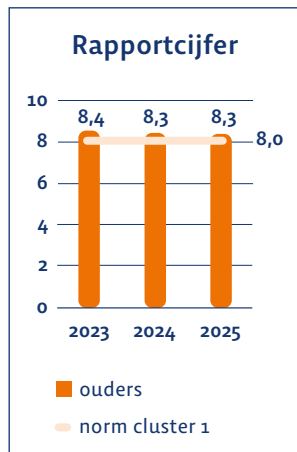
Ouder Visio Onderwijs Haren

"De betrokkenheid en kennis van iedereen is buitengewoon. Ik kan me geen betere school voor mijn dochter wensen."

Ouder Visio Onderwijs Breda

Algemene tevredenheid ouders

Een goede graadmeter voor de tevredenheid onder ouders. Jaarlijks vragen we de ouders op een schaal van 1 tot 10 een rapportcijfer voor de school te geven.

Gemeten op een 10-puntsschaal

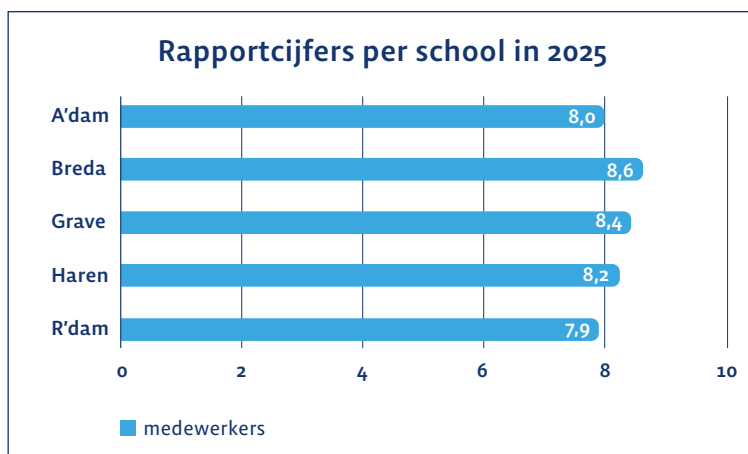
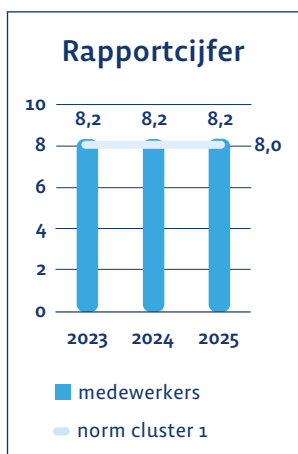
De hierboven getoonde resultaten betreffen de rapportcijfers van de ouders voor ons so, so-(e)mb, vso en vso-(e)mb samen. Het gemiddelde rapportcijfer van 8,3 ligt mooi boven het landelijk gemiddelde in Nederland van 8,1 en de norm die we als cluster 1 zelf hanteren. De gegeven rapportcijfers sluiten aan bij de positieve waardering die ouders geven aan het schoolklimaat en de veiligheid op de scholen.

"Het contact met ouders is erg goed. Medewerkers zijn erg betrokken bij leerlingen en ouders. De leerlingen veiligheid en geborgenheid bieden doen ze echt heel goed. Stimuleren van het eigen kunnen en het socialiseren hebben altijd hun aandacht."

Ouder Visio Onderwijs Haren

Medewerkertevredenheid

Ook onze medewerkers vullen jaarlijks een vragenlijst in die aansluit bij die van leerlingen en ouders. Ze geven hierin hun observaties over de sociale veiligheid en het welzijn van leerlingen. Aan het eind van de vragenlijst geven zij de school een rapportcijfer. Hieronder zie je de scores van de afgelopen jaren:

Onderwijsresultaten

4

Onderwijsresultaten

4.1 Opbrengstgericht werken

Op onze school werken we doelgericht aan de ontwikkeling van iedere leerling. Door te volgen of leerlingen zich voldoende ontwikkelen, passen we ons onderwijs aan op basis van de leerresultaten. Dit noemen we opbrengstgericht werken.

We werken hierbij volgens vier stappen:

1. **Data verzamelen:** we verzamelen systematisch informatie over de voortgang van onze leerlingen.
2. **Duiden:** we analyseren wat deze gegevens betekenen en welke factoren van invloed zijn op de resultaten.
3. **Doelen stellen:** we formuleren ambitieuze, maar haalbare doelen om ons onderwijs te verbeteren.
4. **Doen:** we passen ons onderwijs aan om deze doelen te realiseren.

We werken vanuit het ontwikkelingsperspectief (OPP) van de leerling. Hierin staat wat een leerling naar verwachting kan bereiken en naar welke vervolgstap hij toewerkt.

Uitgangspunten opbrengstgericht werken

Van groot naar klein

We starten met standaard onderwijsplannen per leerjaar en doelgroep.
Pas als dat nodig is, maken we het plan specifiek voor individuele leerlingen.

Van convergent naar divergent

We geven eerst klassikale instructie aan de hele groep (convergent).
Pas als leerlingen extra hulp of uitdaging nodig hebben, organiseren we instructie in kleinere groepen of individueel (divergent).

Van instructie naar respons

We meten op vaste momenten of een leerling zich volgens verwachting ontwikkelt. Als dat zo is, zijn extra registraties niet nodig.

Van eind naar begin

We bedenken eerst wat leerlingen aan het eind van hun schoolloopbaan moeten kunnen en weten. Daarna maken we een leerlijnen en een didactische aanpak dat daar naartoe werkt.

Van overeenkomst naar groep

We groeperen leerlingen op basis van overeenkomsten in leerroute, leeftijd of thema's, zodat ze gericht kunnen samenwerken en leren.

4.2 Leerresultaten

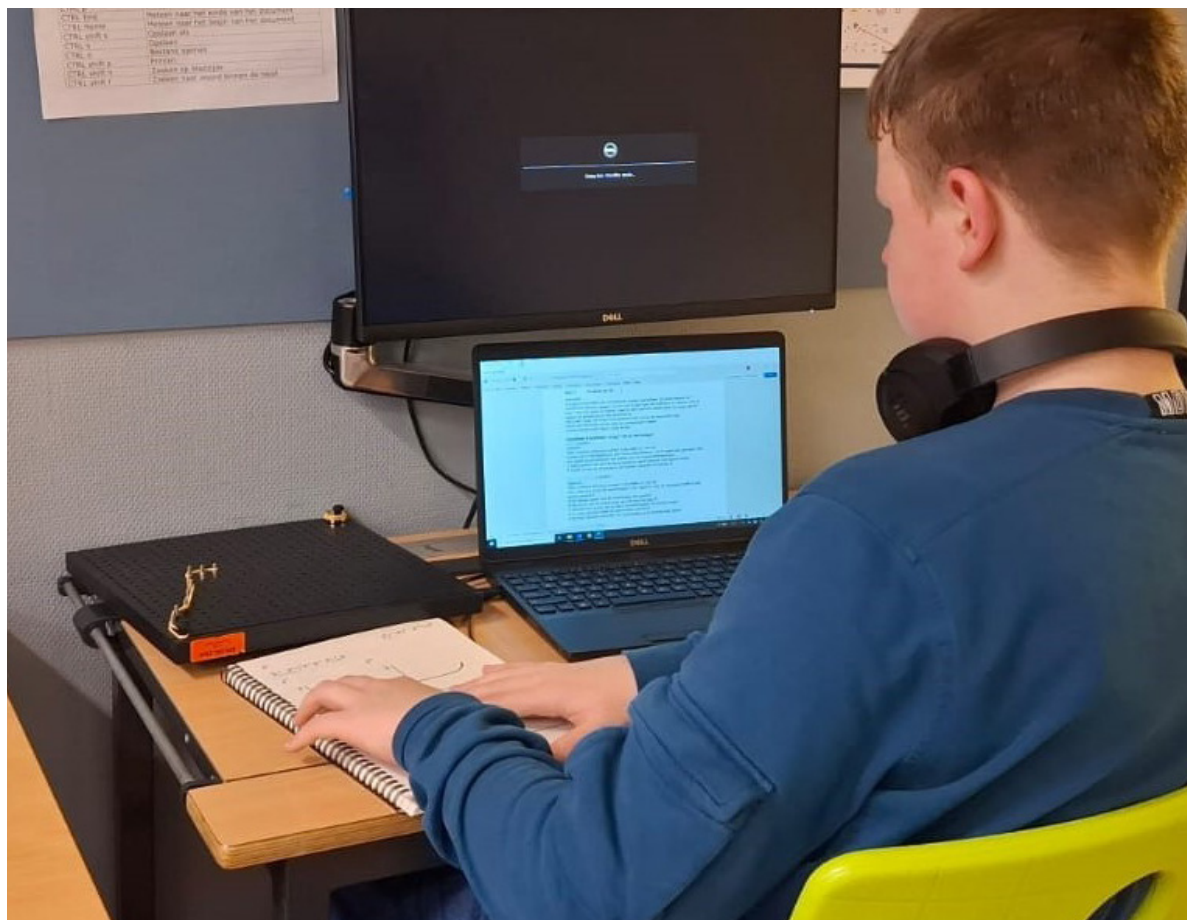
Hoe volgen wij de leerresultaten?

Wij volgen de ontwikkeling van leerlingen op verschillende manieren, passend bij hun mogelijkheden:

- via VIVIS-leerlijnen en lesdoelen
- via toetsen, zoals Cito en methodegebonden toetsen (indien passend)
- via observaties, bijvoorbeeld met het ontwikkelingsvolgmodel (OVM) en Kracht in Ontwikkeling (KIC)
- via eigen dashboards waarin we alle gegevens samenbrengen

Zo krijgen we een compleet beeld van wat een leerling al kan, hoe de ontwikkeling verloopt en of deze volgens verwachting is.

We kijken jaarlijks of leerlingen de doelen uit hun OPP behalen. Omdat onze leerlingpopulatie klein is, kijken we niet alleen naar uitstroomleerlingen, maar ook naar alle leerlingen samen.

Didactisch functioneringsniveau (vso arbeid/vmbo/havo)

We volgen de ontwikkeling van onze leerlingen met behulp van het Cito Volgstelsel VO. In leerjaar 1 en 2 nemen we toetsen af voor Nederlands, Engels en rekenen/wiskunde. Onze ambitie is dat minimaal 75% van de leerlingen zich ontwikkelt volgens de verwachte leerroute.

Citoscores volgens verwachte leerroute, vso 1e en 2e klas (doelgroep 4-7) schooljaar '24-'25

Cito-toets	Visio	A'dam	Grave	R'dam
NL leesvaardigheden	73%	71%	100%	58%
NL woordenschat	77%	71%	100%	67%
Engels leesvaardigheden	73%	71%	86%	67%
Engels woordenschat	46%	57%	43%	42%
Rekenen en wiskunde	65%	29%	71%	83%

Duiding:

Op dit moment zijn nog niet alle Cito-toetsen aangepast voor leerlingen met een visuele beperking. Leerlingen die vmbo-basis of vmbo-theoretisch volgen, moeten daarom de moeilijkere toetsen van vmbo-kader of havo maken. In combinatie met het relatief kleine aantal leerlingen per niveau maakt dit het lastig om betrouwbare schoolbrede analyses te maken. We gebruiken de toetsresultaten daarom vooral om het didactisch functioneringsniveau van individuele leerlingen in beeld te brengen en het onderwijs hierop af te stemmen.

Eindexamens vso-vmbo/havo

Leerlingen die vso-vmbo/havo volgen doen aan het eind van hun opleiding regulier examens of staatsexamens. Lees meer over de procedure rond eindexamens in hoofdstuk 2.6 schoolafsluiting.

Onze ambitie is dat leerlingen bij de kernvakken op of boven het landelijk gemiddelde presteren. Door de kleine aantallen kunnen resultaten per jaar fluctueren.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen Nederlands

Nederlands	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
vmbo-bb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	score
2025	6,9	1	7,1	3	5,6	2	6,6	6	6,6
2024	-	0	7,0	2	7,5	2	7,3	4	6,7
2023	-	0	-	0	-	0	-	0	6,8
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	score
2025	-	0	5,8	1	-	0	5,8	1	6,2
2024	-	0	6,8	1	-	0	6,8	1	6,3
2023	7,4	2	7,6	1	6,0	1	7,1	4	6,3
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	score
2025	6,6	2	6,9	4	5,9	6	6,4	12	6,3
2024	-	0	6,8	3	6,5	4	6,6	7	6,3
2023	7,0	2	7,1	3	6,5	2	6,9	7	6,3
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	score
2025	7,5	1	6,1	2	6,8	1	6,6	4	6,3
2024	-	0	6,6	3	6,8	6	6,7	9	6,5
2023	7,4	6	-	0	7,5	2	7,4	8	6,3

Omdat het om een heel kleine groep leerlingen gaat, worden de resultaten soms bepaald door 1 of 2 leerlingen. Dit verklaart de verschillen in resultaten per jaar. Kijkend in de kolom met gemiddeldes voor heel Visio Onderwijs, zien we dat deze meestal op of boven het landelijk gemiddelde liggen, waarmee we onze ambitie behalen. Alleen in 2025 lag de gemiddelde score bij vmbo-kb, eronder. Dit betrof slechts één leerling.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen Engels

Engels	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
vmbo-bb									
2025	-	0	7,1	2	8,4	2	7,8	4	7,4
2024	-	0	6,7	3	8,0	3	7,4	6	7,3
2023	-	0	-	0	-	0	-	0	7,2
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
2025	-	0	8,1	1	-	0	8,1	1	6,8
2024	-	0	5,7	1	-	0	5,7	1	6,9
2023	7,0	2	8,3	1	7,0	1	7,3	4	6,8
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
2025	6,0	5	-	0	6,1	8	6,1	13	6,9
2024	-	0	7,5	5	5,7	3	6,8	8	6,8
2023	5,8	2	8,5	3	6,6	3	7,1	8	7,1
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
2025	8,0	2	7,8	3	4,6	2	6,9	7	7,0
2024	-	0	6,8	6	6,9	8	6,9	14	7,2
2023	6,0	2	5,8	1	5,6	3	5,8	6	7,0

Voor het examen Engels halen de vmbo-bb leerlingen in 2025 allemaal ruime voldoende; het gemiddelde van Visio Onderwijs ligt boven het landelijke gemiddelde. In het vmbo-kb is door slechts 1 leerling examen gedaan, met een zeer mooi cijfer. Bij vmbo-tl halen alle leerlingen een voldoende, maar het gemiddelde cijfer ligt in 2025 lager dan het landelijke cijfer blijven. Op de havo-afdelingen zien we dat in Amsterdam en Grave mooie cijfers zijn gehaald, ruim boven het landelijk gemiddelde. In Rotterdam is het gemiddelde cijfer helaas onvoldoende.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen wiskunde

Wiskunde	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
vmbo-bb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	score
2025	5,2	1	5,7	3	4,5	3	5,1	7	6,6
2024	-	0	-	0	5,2	2	5,2	2	6,5
2023	-	0	-	0	-	-			6,4
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
2025	-	0	6,1	1	-	0	6,1	1	6,3
2024			2,5	1	-	-	2,5	1	6,4
2023	6,2	1	-	0	7,0	1	6,6	2	6,2
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
2025	2,8	1	5,6	1	5,9	6	5,5	8	6,2
2024	-	0	3,5	3	4,7	4	4,2	7	6,5
2023	7,2	1	-	0	5,5	2	6,1	3	6,4
	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Visio Onderwijs		Landelijk
havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	
2025	-	0	-	0	4,7	4	4,7	4	6,2
2024	-	0	-	0	5,5	2	5,5	2	6,4
2023	5,1	1	4,2	1	5,5	2	5,1	4	6,5

Bij wiskunde zien we dat leerlingen doorgaans onder het landelijk gemiddelde scoren; dit geldt ook voor 2025. Het vak wiskunde is voor leerlingen met een visuele beperking vaak extra uitdagend. Moeite met dit vak ontstaat vaak al op jonge leeftijd en wordt versterkt doordat wiskunde sterk visueel is ingericht en aanpassingen beperkt mogelijk zijn.

We zetten daarom verschillende interventies in om de resultaten te verbeteren. Leerlingen krijgen extra begeleiding bij plannen en huiswerk en de instructie is geïntensiveerd. Ook onderzoeken we of de lestijd uitgebreid kan worden en besteden we extra aandacht aan de overgang van onderbouw naar bovenbouw. Daarnaast werken we aan innovatieve oplossingen, zoals het project Succesvol in exact, waarin hulpmiddelen worden ontwikkeld om wiskunde toegankelijker te maken, waaronder een toegankelijke grafische rekenmachine.

Leerstandaard vso-dagbesteding en -arbeid

Voor leerlingen in vso-mb en vso-arbeid meten we de leerstandaard met behulp van de VIVIS-leerlijnen. Deze vormen de basis van ons onderwijs binnen cluster 1. Onze ambitie is dat **minimaal 75%** van de leerlingen het verwachte niveau behaalt, passend bij de leerroute.

Percentage leerlingen dat verwachte leerlijnniveau behaalde in 2024-2025

Vak	Vso-emb	Vso-mb	Vso-arbeid
Nederlands	100%	95%	88%
Rekenen	n.v.t.	86%	100%
Nederlands + Rekenen	n.v.t.	93%	89%

Voor het hele vso-mb behalen we de norm voor de leerresultaten ruim.

De VIVIS-leerlijnen zijn nog in ontwikkeling en recent aangepast op basis van de nieuwe kerndoelen. De uitkomsten benutten we vooral om te bepalen wat we beter willen monitoren en hoe we ons onderwijs verder kunnen verbeteren.

4.3 Sociale en maatschappelijke competenties

Naast cognitieve prestaties hechten we veel waarde aan de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties. Hiermee bereiden we leerlingen voor op hun rol als volwaardig burger van de samenleving.

Sociale opbrengsten vso-dagbesteding

We volgen de sociaal-emotionele ontwikkeling via de volgmodellen OVM en KIC.

Percentage leerlingen vso-emb dat de verwachte sociale opbrengsten behaalde in 2025-2026

OVM-MH-lijn	Visio vso-emb (22 leerlingen)
MH Emotionelen ontwikkeling	62%
MH Relatie met volwassenen	50%
MH Zelfbeleving, zelfbesef, competentie	50%
MH Zelfstandigheid, zelfredzaamheid	27%

Voor leerroute 1 geldt dat dit de laagste leerroute is binnen ons aanbod. Het is daarom logisch dat een deel van de leerlingen onder het verwachte niveau scoort; er is immers geen lagere leerroute waarop afgestroomd kan worden. Uit onze landelijke analyses blijkt dat voor deze groep geen aanvullende interventies nodig zijn op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling.

Percentage leerlingen vso-mb dat de verwachte sociale opbrengsten behaalde in 2025-2026

OVM-lijn	Visio vso-mb (75 leerlingen)
Emotionele welbevinding, emotionele ontwikkeling	85%
Omgang met afspraken, regels en materialen	87%
Relatie met kinderen	72%
Relatie met volwassenen	89%
Zelfbeleving, zelfbesef, competentie	85%
Zelfredzaamheid	75%
Zelfstandigheid, autonomie	84%

We zijn tevreden over deze resultaten, aangezien bijna zes van de zeven lijnen met minstens 75% behaald zijn volgens verwachting. Relaties met kinderen ligt er nog net onder, maar is sterk gestegen sinds we afgelopen jaar meer aandacht hebben besteed aan deze ontwikkelingslijn.

Sociale opbrengsten vso-arbeid/vmbo/havo

Sinds schooljaar 2022-2023 volgen we in Somtoday niet alleen de resultaten voor cognitieve vakken, maar ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen. Hierbij gaat het om vaardigheden zoals samenwerken, zelfstandigheid, zelfredzaamheid en welbevinden.

We maken gebruik van het meetinstrument Kracht in Controle (KIC), dat ons helpt deze ontwikkeling zorgvuldig in beeld te brengen. We werken momenteel aan een dashboard waarin deze gegevens overzichtelijk worden weergegeven. Zodra dit beschikbaar is, nemen we de resultaten ook op in de schoolgids.

Maatschappelijke opbrengsten vso-dagbesteding

De maatschappelijke opbrengsten meten we met behulp van twee VIVIS-leerlijnen:

- "Kritische succesfactoren (KSF)"
- "Mens & Maatschappij – democratie"

We vergelijken het niveau op deze leerlijnen met de leerroute van de leerling, om zicht te krijgen op de ontwikkeling richting maatschappelijke participatie.

Percentage leerlingen dat de verwachte maatschappelijke opbrengsten behaalde in 2025-2026

VIVIS-leerlijn	Visio vso-emb (16 leerlingen)	Visio vso-mb (47 leerlingen)
KSF kritische succesfactoren	100%	96%
Mens & Maatschappij - democratie	n.v.t.	79%

Duiding:

- Voor vso-emb is de leerlijn KSF nog beperkt uitgewerkt, waardoor sneller hoge percentages worden behaald. Deze leerlijn wordt verder uitgebreid.
- De leerlijn Mens & Maatschappij – democratie is nog in ontwikkeling en wordt aangepast op basis van de nieuwe kerndoelen voor burgerschap.

Maatschappelijke opbrengsten vso-arbeid/vmbo/havo

In de lessen loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) en bij het vak Podium-Plus meten we maatschappelijke competenties met behulp van de Kritische Succesfactoren (KSF). Dit volgmodel brengt in beeld of leerlingen zich op verschillende aspecten ontwikkelen in vaardigheden die bijdragen aan burgerschap met een visuele beperking. We onderzoeken nog welke applicatie het meest geschikt is om deze gegevens systematisch vast te leggen en te presenteren.

Leerlingen leggen hun sociaal-maatschappelijke ontwikkeling vast in een persoonlijk portfolio. Hierin verzamelen zij bewijsstukken van hun competenties. Dit portfolio is een verplicht onderdeel van het eindexamen.

Ontwikkelingen rond sociale en maatschappelijke competenties

Nu de nieuwe kerndoelen voor burgerschap zijn vastgesteld, werken we vanaf komend schooljaar aan verdere verbetering van ons aanbod en de monitoring:

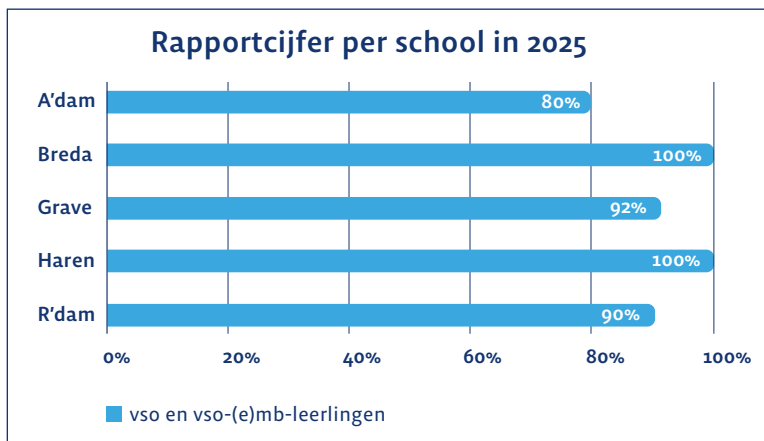
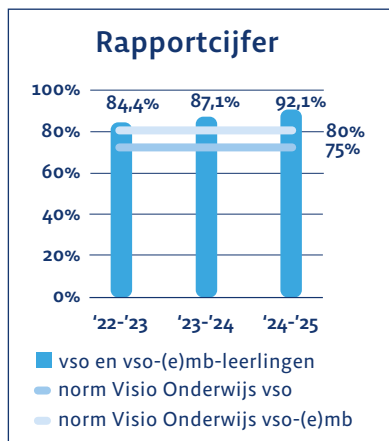
- we passen de meting van sociale en maatschappelijke competenties aan met een gerichte selectie van OVM-lijnen;
- we breiden het KSF-volgmodel uit voor alle doelgroepen en integreren dit in onze leerlingvolgsystemen;
- we herzien de VIVIS-leerlijn Mens & Maatschappij – democratie en ontwikkelen deze door tot een leerlijn burgerschap voor het hele vso.
- Hiermee sluiten de opbrengsten voor sociale en maatschappelijke competenties beter aan bij onze burgerschapsopdracht.

4.4 Uitstroomresultaten

Effectiviteit OPP

We volgen of onze leerlingen uitstromen op het niveau dat in hun OPP is vastgesteld.

Uit de grafieken blijkt dat het merendeel van de leerlingen uitstroomt volgens verwachting. In schooljaar 2024-2025 stroomde **92,1%** van de leerlingen uit op het niveau dat in het OPP was voorzien (35 van de 38 leerlingen). Dit ligt boven onze norm: 80% voor vso-(e)mb en 75% voor vso-arbeid/vmbo/havo.

Bestendinging uitstroombestemming

We monitoren jaarlijks of de uitstroombestemming van leerlingen op langere termijn passend blijft. Daarbij kijken we of leerlingen een jaar na uitstroom nog op dezelfde plek zitten als bij vertrek van school.

Percentage leerlingen dat ruim 1 jaar na uitstroom nog op dezelfde uitstroombestemming zit

Schooljaar	Visio	A'dam	Breda	Grave	Haren	R'dam
2022-2023	80%	80%	100%	64%	100%	82%
2023-2024	93%	100%	100%	75%	100%	100%
2024-2025	79%	50%	100%	79%	100%	n.v.t.

De resultaten laten zien dat de meeste leerlingen na uitstroom op dezelfde plek blijven. Een deel van de leerlingen stroomt tussentijds door naar een andere opleiding, werk- of dagbestedingsplek.

Duiding:

- Van de 29 leerlingen die in 2023-2024 zijn uitgestroomd, zitten er 23 twee jaar later nog op dezelfde bestemming.
- Door de kleine aantallen kunnen percentages per locatie sterk schommelen. Zo is het percentage van 50% in Amsterdam gebaseerd op 3 van de 6 leerlingen.
- In Rotterdam was in 2023-2024 geen uitstroom.

We houden de leerlingen na uitstroom goed in beeld en kunnen eventuele veranderingen in bestemming doorgaans verklaren.

Slagingspercentages VSO-vervolgonderwijs

De onderstaande tabel toont het aantal leerlingen dat in 2025 een volledig diploma heeft behaald.

Aantal geslaagde leerlingen

	Jaar	A'dam		Grave		R'dam	
		Geslaagd	Gezakt	Geslaagd	Gezakt	Geslaagd	Gezakt
Vmbo-bb	2023	-	-	-	-	-	-
	2024	1	-	2	-	2	-
	2025			3	-	3	-
Vmbo-kb	2023	1	-	-	-	-	1
	2024	-	-	2	-	-	-
	2025			1	-	-	-
Vmbo-tl	2023	2	-	3	-	3	-
	2024	3	-	3	-	-	-
	2025	2	-	3	-	4	1
Havo	2023	2	-	-	-	2	-
	2024	1	-	1	-	-	-
	2025	2	-	1	-	4	-

De meeste leerlingen behalen hun diploma binnen de gestelde termijn. Ons ambitieniveau is dat leerlingen hun vmbo-diploma binnen 4 jaar en hun havo-diploma binnen 5 jaar behalen, met een slagingspercentage van minimaal 90%. Deze ambitie is in 2025 op alle locaties behaald.

Wij streven naar een passende en soepele doorstroom:

- van vmbo-bb/kb naar mbo-niveau 2 of 3
- van vmbo-tl naar mbo-niveau 3 of 4
- van havo naar het hbo

Mentoren, decanen en aob'ers begeleiden leerlingen actief naar een passende vervolgplek. Na uitstroom volgen we leerlingen nog twee jaar. In deze periode vinden voortgangsgesprekken plaats met de vervolgopleiding en betrokken begeleiders.

Kwaliteitszorg

5

Kwaliteitszorg

5.1. Visie, ambities en doelen

Missie

"Meedoen mogelijk maken" voor mensen met een visuele beperking is de drijfveer van Koninklijke Visio.

Visio ondersteunt met haar specialistische expertise mensen met een visuele beperking bij het leven van een zo zelfstandig mogelijk bestaan, samen met de mensen om hen heen.

Visie

Hoe goed het iemand lukt om mee te doen op de levensterreinen die voor hem of haar belangrijk zijn hangt nooit alleen samen met de visuele beperking. Daarom kijken we niet alleen naar de visuele functies, maar ook naar emotionele, fysieke en cognitieve mogelijkheden. We richten ons op de mogelijkheden van de leerling én zijn omgeving.

Daarnaast staat inclusie hoog in het vaandel bij Visio. Waar mogelijk nemen kinderen en jongeren met een visuele beperking deel aan het regulier onderwijs, met ambulante onderwijskundige begeleiding vanuit Visio. Passend onderwijs is het uitgangspunt: de leerling ontvangt het juiste onderwijs en de juiste begeleiding, op het juiste moment, waarbij de ondersteuning optimaal aansluit bij de behoefte.

Onze doelen die hierbij aansluiten:

- Kennis en expertise is laagdrempelig beschikbaar en goed vindbaar;
- Hybride zorg en onderwijs gaan we verder uitbreiden;
- Digitale transformatie in zorg en onderwijs doorvoeren;
- Andere organisaties leren om te gaan met mensen met een visuele beperking;
- Inzetten op een toegankelijke en inclusieve samenleving.

Strategiepijlers

Betekenisvol voor cliënten en leerlingen

Met de cliënt/leerling kijken we naar alle levensgebieden en de ondersteuning die daarbij nodig is. We zoeken naar de juiste balans en samenhang om meedoen mogelijk te maken.

Verschil maken in de samenleving

Wij dagen andere partijen uit om te werken aan een inclusieve en toegankelijke samenleving en ondersteunen daarbij vanuit onze expertise.

Kennis en expertise als innovatieversneller

We ontwikkelen, verzamelen, verrijken en verspreiden continu kennis en expertise. Zo blijven we innoveren en maken we kennis voor iedereen beschikbaar en toegankelijk.

Werken vanuit onze waarden

We verbinden, ontwikkelen en ondernemen. Dit waardenkompas staat verder toegelicht in het hoofdstuk over schoolklimaat.

Impact vanuit vitale netwerken

We zoeken actief de samenwerking met andere organisaties om cliënten en leerlingen integraal en op een duurzame manier te ondersteunen.

Visie van Visio Onderwijs

Visio Onderwijs wil “meedoen mogelijk maken” voor alle leerlingen met een visuele en verstandelijke of andere bijkomende beperking.

- **Passend perspectief:** we stimuleren de leerling in zijn ontwikkeling tot zo zelfstandig, zelfredzaam en autonoom mogelijk functioneren, gericht op (bij de leerling passende) volwaardige participatie in de maatschappij.
- **Best mogelijke onderwijs en begeleiding:** we stimuleren de ontwikkeling van de leerling op de gebieden subjectificatie, kwalificatie en socialisatie. We gebruiken een moderne pedagogische en didactische benadering, die wendbaar is en gebaseerd op een sterk geloof in het ontwikkelingspotentieel van alle leerlingen.
- **Elk kind heeft recht op onderwijs:** we begeleiden en onderwijzen leerlingen met een visuele beperking ongeacht hun IQ. Het is aan de scholen en aob om samen een passend aanbod te geven.
- **Zo inclusief mogelijk:** we bevorderen het leren en ontwikkelen midden in de maatschappij. Dit doen we met ambulante onderwijskundige begeleiding op andere scholen: op basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs, mbo, hbo, universiteiten en ook op andere scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs. Zo kunnen de leerlingen thuis nabij naar school midden in de maatschappij. We plaatsen leerlingen alleen in het speciaal onderwijs wanneer dit de beste oplossing is voor het kind. Onze aangepaste gebouwen, lesmaterialen, groepsgrootte en begeleidingsstijl zijn ontworpen om leerlingen in een veilige omgeving vaardigheden aan te leren die zij in de maatschappij kunnen toepassen.

Plannen

Onze ambities en doelen staan in de volgende plannen vermeld en uitgewerkt:

- **Instellingsplan (2023-2027):** dit biedt de strategische richting voor een periode van vier jaar, met focus op onderwijskundig, personeels-, kwaliteits- en innovatiebeleid. Dit plan is een wettelijk document dat door de Raad van Bestuur aan de Inspectie van het Onderwijs is aangeboden.
- **Schoolplannen (2023-2027):** deze zijn een onderdeel van het instellingsplan. Ze beschrijven voor dezelfde periode de hoofdoelen en ambities voor Visio Onderwijs per school en aob.
- **Jaarplannen (2026):** deze stellen concrete tussendoelen per schooljaar voor de school en aob op het gebied van leerling, medewerker, maatschappij en organisatie. Hierin staan duidelijk omschreven beoogde resultaten en verantwoordelijken.

- **Bestuursformatieplan (2026-2027):** dit geeft de keuze voor het verdelen van het budget weer om bovenstaande plannen te kunnen realiseren.
- **Werkverdelingsplan (2026-2027):** hierin staat de verdeling van werkzaamheden onder het onderwijspersoneel, inclusief lesgevende taken, voorbereidingstijd, professionalisering en schooltaken. Dit plan is opgesteld in overleg met het team.
- **PIP (2026-2027):** per medewerker komen de afspraken vanuit werkverdelingsplan in een persoonlijk inzetplan op basis van de werktijdfactor van de medewerker.

Vertaald naar doelstellingen

Leerling/cliënt

We zorgen ervoor dat onze diensten goed aansluiten bij wat onze leerlingen/cliënten nodig hebben. We gebruiken onze kennis en de nieuwste technologie om hen uitstekende dienstverlening te bieden. We werken samen met verschillende partners om deze dienstverlening mogelijk te maken.

Medewerkers

Onze medewerkers zijn enthousiast en streven ernaar om altijd het beste te doen voor onze leerlingen/cliënten. Ze nemen het voortouw en zoeken naar nieuwe ideeën en betere oplossingen. We delen onze kennis en zijn ambassadeurs van Visio.

Maatschappij

We delen onze kennis online met iedereen in Nederland en werken aan een samenleving waar iedereen, inclusief slechtziende en blinde mensen, actief kan deelnemen. Ook internationaal wisselen we kennis uit met organisaties met dezelfde doelgroep. We zorgen ervoor dat onze organisatie goed zichtbaar is en dragen bij aan duurzame maatschappelijke ontwikkelingen.

Organisatie

We maken onze processen uniform en effectief, maar zorgen ook voor maatwerk waar dat nodig is. Onze ondersteunende processen zijn efficiënt en klantgericht. We zorgen ervoor dat we financieel duurzaam zijn om onze toekomst te verzekeren.

Ambities en doelen 2026

Bij de volgende doelstellingen hebben alle scholen en aob van Visio voor 2026 doelen gekozen in hun jaarplannen:

Leerling

Doelstelling 1 - Excellente dienstverlening

Doelstelling 2 - Vergroten bereik en doelgroepen

Medewerkers

Doelstelling 3 - Realiseren verbindende cultuur

Doelstelling 4 - Versterken vakkennis en expertise

Maatschappij

Doelstelling 5 - Opzetten netwerken met impact

Doelstelling 6 - Vergroten zichtbaarheid en maatschappelijke impact

Organisatie

Doelstelling 7 - Inrichten van een slagvaardige organisatie

Doelstelling 8 - Blijvend financieel gezond

We geven hieronder een paar voorbeelden van concrete doelen voor 2026 in het vso:

- **Doelstelling 1: Excellente dienstverlening**

Rotterdam vso: De school werkt nauw samen met Revalidatie & Advies om iedere leerling de ondersteuning te bieden die hij of zij nodig heeft. Door deze integrale aanpak kunnen wij snel schakelen, deskundige zorg op maat bieden en samen met ouders en professionals werken aan de best mogelijke ontwikkelingskansen. Daarnaast richten we ons sterk op een soepele overgang naar het vervolgonderwijs. Leerlingen worden stap voor stap voorbereid op hun toekomst door middel van loopbaanoriëntatie, praktijkvorming en persoonlijke begeleiding. Zo zorgen wij ervoor dat iedere leerling, samen met de ambulante begeleiding, vanuit zijn of haar mogelijkheden, zelfverzekerd en goed voorbereid de volgende stap kan zetten.

- **Doelstelling 2: Vergroten bereik en doelgroepen**

Breda vso: Door de systematiek van het OZA project (Onderwijs Zorgarrangement) toe te passen binnen andere kinderdagcentra, kunnen wij meer kinderen passend onderwijs op onze school bieden. Kinderen die een kinderdagcentrum bezoeken, worden vanuit het onderwijs gescreend op mogelijke visusproblemen. In overleg met alle betrokkenen kunnen zij bij een vermoeden van visuele problematiek worden aangemeld bij Visio. Wanneer zij tot de doelgroep behoren, hebben zij recht op onderwijs op een Visioschool of op ambulante begeleiding vanuit het cluster 1 onderwijs. Deze werkwijze draagt daarnaast eraan bij dat visusproblemen bij kinderen in een vroeg stadium worden gesignaleerd.

- **Doelstelling 3: Realiseren verbindende cultuur**

Aob Noord: Aob Noord organiseert meelooptomomenten met andere organisaties, zodat aob-medewerkers hun kennis en werkwijze kunnen verdiepen en nieuwe ideeën opdoen. Zo'n uitwisseling vindt dit schooljaar minimaal één keer voor elke aob'er plaats, waarbij inzichten en opbrengsten achteraf actief worden gedeeld binnen het team.

- **Doelstelling 4: Versterken vakkennis en expertise**

Aob Midden: Het team volgt een teamscholing met als doel elkaars krachten en expertise te kennen. Hierdoor groeien zij als team en dragen zij vakkennis en expertise uit. Het aob team heeft dit schooljaar als speerpunt de transitie naar werk voor onze leerlingen. Aob'ers proberen hun cirkel van invloed te vergroten en hun expertise en kennis te verspreiden en zoekt daarin samenwerking met verschillende organisaties.

- **Doelstelling 5: Opzetten netwerken met impact**
Grave vso: Via deelname aan 'On Stage', het beroepenfeest in onze regio, zorgen we voor bewustzijn bij bedrijven over wat onze leerlingen wel allemaal kunnen. Het levert onze leerlingen betekenisvolle stages op die kunnen uitmonden in een bijbaantje. Ook Visit, onze leerwerkplek in Gassel, zorgt voor uitdagende en passende opdrachten door ondernemers uit de regio, passend gemaakt voor onze leerlingen.
- **Doelstelling 6: Vergroten zichtbaarheid en maatschappelijke impact**
Aob Zuid: Aob Zuid gaat contact leggen met alle PABO's in de regio om structureel voorlichtingen te gaan geven over de ambulante onderwijskundige begeleiding. We vergroten zo de bekendheid met onze werkzaamheden en delen onze expertise in het belang van onze doelgroep.
- **Doelstelling 7: Inrichten van een slagvaardige organisatie**
Amsterdam vso: De school zet in op goede samenwerking met de andere domeinen en (externe) partners. Dit resulteert in passende samenwerkingsafspraken tussen school en aob én tussen Visio Onderwijs en ander (regulier en overig cluster) onderwijs en begeleiding.
- **Doelstelling 8: Blijvend financieel gezond**
Haren vso: De school zorgt ervoor dat de kosten voor feesten en schoolkampen passen binnen de vastgestelde begroting en voldoen aan de nieuwe landelijke richtlijnen, die voor alle Visioscholen is opgesteld voor een vergelijkbaar en eerlijk aanbod op alle scholen. Medewerkers werken hierbij volgens de kwaliteitskaart en stellen vooraf een begroting op, die door de schoolleiding wordt gecontroleerd en vastgesteld.

5.2. Kwaliteitscultuur

Kwaliteitszorg

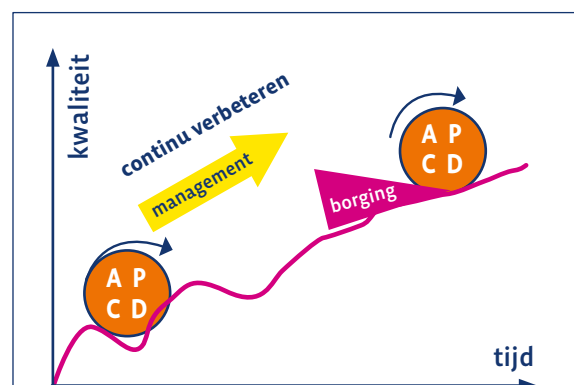
Om goed onderwijs en goede begeleiding te bieden, is het belangrijk dat het onderwijskundig-, personeels-, kwaliteits- en innovatiebeleid in samenhang vorm krijgt. Ze moeten elkaar aanvullen en versterken. We stellen ons voor dat elk beleidsterrein als een radertje in een machine is, waarbij elk radertje helpt om samen ons doel te bereiken: goed onderwijs en goede begeleiding voor iedereen.

Onze koers en het meerjarenbeleid, samen met de actuele ontwikkelingen en trends in de samenleving, liggen ten grondslag aan de doelstellingen van Visio Onderwijs. Een vertaalslag hiervan vindt plaats naar de genoemde vier beleidsterreinen.

Kwaliteitsorganen

Visio Onderwijs investeert structureel in de kwaliteit met als doel: het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke begeleiding. De wettelijke kaders, de kaders vanuit de onderwijsinspectie, de kaders vanuit ISO (CIIO maatstaf), en onze eigen (kwaliteits) kaders vormen hierbij het vertrekpunt.

De pdca-cirkel (plan do check act) is binnen Visio een leidend principe dat op verschillende niveaus wordt toegepast, bij het ontwikkelen, verbeteren en borgen van onze kwaliteit.

De pdca-cyclus is een continuproces van doelen stellen, uitvoeren / implementeren van plannen, evalueren en reflecteren, en op basis daarvan borgen, bijstellen en weer nieuwe doelen en plannen maken. Het continuproces zorgt voor een betere kwaliteit.

Binnen onderwijs zijn de volgende organen verantwoordelijk voor de kwaliteitscultuur:

- **OGW**
Alle coördinatoren van cluster 1 komen meerdere keren per jaar bijeen in OGW-werkgroepen per doelgroep om samen advies op te stellen voor beleid rond opbrengstgericht werken op de scholen en in de aob. Ook maken en analyseren ze samen jaarlijks de onderwijsresultaten via schoolfoto's en clusterfoto's. Op landelijke kwaliteitsdagen OGW neemt het management van cluster 1 naar aanleiding hiervan besluiten over de in te zetten interventies.
- **MT**
De schoolleiders van alle Visio-scholen en aob vormen samen met de directeur het managementteam. Zij overleggen meerdere keren per maand en zetten de grote lijnen uit voor het verbeteren van de kwaliteit van onderwijs.
- **CLZ**
De commissie leerlingenzorg is verantwoordelijk voor het monitoren, bewaken en controleren van de kwaliteit van het onderwijs en begeleiding, alsook de onderwijsresultaten. De CLZ gebruikt een handelingskalender om systematisch de onderwijsbehoeften en ondersteuningsmaatregelen voor leerlingen te evalueren en bij te sturen.
- **CVO/KJMD1**
De commissie van onderzoek beoordeelt of een kind in aanmerking komt voor speciaal onderwijs of begeleiding. De commissie evalueert jaarlijks de voortgang en adviseert over plaatsing. Het KJMD1 neemt deze rol op zich bij de eerste aanmelding van een leerling bij Visio.
- **Werkgroep kwaliteit**
Elke school en aob heeft een werkgroep kwaliteit, die cyclisch het beleid van de school opstelt, uitzet, evalueert en bijstelt volgens de pdca-cyclus.
- **DGW**
De werkgroep Datagedreven Werken coördineert alle verzoeken om informatie systematisch te verzamelen en gebruiken. Via een portfolio bepaalt de werkgroep welke onderwerpen prioriteit krijgen. Ze maakt daarbij gebruik van een datamodel dat inzicht geeft in welke gegevens nodig zijn en uit welke bronnen deze komen. De verzamelde data worden ontsloten via dashboards zodat de informatie praktisch toepasbaar is in de school.
- **PLG's**
Met professionele leergemeenschappen verdiepen de medewerkers zich in kleine groepen in een voor hen relevant thema. Onderdeel van de systematiek is het benutten van de theoretische/wetenschappelijke inzichten hierbij. Uitkomsten worden bij bovenstaande organen ingebracht met een advies.

Randvoorwaarden

Omdat Visio Onderwijs onderdeel uitmaakt van de landelijke stichting Koninklijke Visio, is er veel ondersteuning centraal geregeld.

- **Visio Academie**

Via de Visio Academie krijgen onderwijsmedewerkers de kans om doelgroep specifieke kennis tot zich te nemen, die vaak niet in hun initiële opleidingen zoals de Pabo wordt aangeboden. De Visio Academie beschikt over een uitgebreid aanbod aan interne trainingen. Het corporate curriculum specificeert welke cursussen verplicht zijn voor medewerkers van Visio en welke cursussen zij facultatief kunnen volgen ter aanvulling op hun vaardigheden. Elke medewerker beheert een digitaal portfolio op het Leerplein, waarin behaalde certificaten worden opgeslagen.

- **Ondersteunende diensten**

De ondersteunende diensten bij Koninklijke Visio zorgen ervoor dat scholen en de ambulante onderwijskundige begeleiders (aob) zich volledig kunnen richten op het onderwijsproces en de kwaliteit van onderwijs. Voor overstijgende zaken zoals ICT, communicatie, administratie, kennis en expertise, juridisch advies, gebouwbeheer en facilitaire zaken, maken we gebruik van gespecialiseerde afdelingen binnen Koninklijke Visio.

- **Lesbezoeken**

De schoolleiders houden zowel in de eigen als op externe scholen lesbezoeken bij leerkrachten en aob'ers. Dit bevordert het reflectieve vermogen van de leerkrachten en aob'ers en helpt bij het opsporen van professionele ontwikkelingsbehoeften en verbeterpunten in het (implementeren van) beleid.

- **Flitsbezoeken**

De coördinatoren doen flitsbezoeken om zicht te krijgen op de kwaliteit van onderwijs en de leerkrachten te coachen in hun didactisch handelen.

5.3. Evaluatie, verantwoording en dialoog

Sociale veiligheid en tevredenheidsonderzoek

Jaarlijks brengt Visio Onderwijs de tevredenheid over de onderwijskwaliteit en de sociale veiligheid op haar scholen in beeld. Visio Onderwijs maakt daarvoor gebruik van het instrument Q-school vso+. Het instrument Q-school vso+ bevat vragenlijsten voor diverse doelgroepen in het onderwijs: leerlingen, ouders, medewerkers. Met behulp van de vragenlijsten wordt de kwaliteitsperceptie van deze doelgroepen in kaart gebracht. Resultaten van afgelopen jaar staan vermeld in hoofdstuk 3 veiligheid en schoolklimaat.

Interne audits

Jaarlijks vinden in alle onderdelen van Visio Onderwijs interne audits plaats. Hierbij wordt in beeld gebracht wat goed verloopt, waar verbeteringen mogelijk zijn en wat de eventuele kansen of risico's zijn. De schoolleider bespreekt de uitkomsten met het team en bepaalt de eventuele vervolgacties.

Interne audits worden uitgevoerd door opgeleide interne auditoren. Interne audits dragen bij aan een open leer- en werkomgeving en bevorderen het kwaliteitsdenken onder medewerkers.

CIIO

Een CIIO-audit is een onafhankelijke beoordeling van de kwaliteit van een zorginstelling. Hierbij wordt gekeken naar hoe goed Visio voldoet aan vastgestelde kwaliteitsnormen en richtlijnen. Alle domeinen van Koninklijke Visio zijn CIIO gecertificeerd tot 2027 en worden jaarlijks getoetst.

Inspectiebezoeken

Alle scholen van Visio hebben van de onderwijsinspectie een voldoende beoordeling voor de basiskwaliteit ontvangen.

Gemiddeld ontvangt de school en het bestuur om de vier jaar een volledige inspectie. Tussentijds vinden er regelmatig themabezoeken plaats. In het najaar van 2025 ontving de so-afdeling in Haren een inspectiebezoek en in het voorjaar van 2026 kwam de inspectie voor een bestuursbezoek bij Visio Onderwijs. Bij beide bezoeken is veel positieve en waardevolle feedback van de inspectie is ontvangen. De uitgebreide inspectierapporten staan op de [website van de onderwijsinspectie](#).

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

Visio Onderwijs heeft een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (gmr@visio.org) die bestaat uit vertegenwoordigers van het personeel en ouders van leerlingen. De GMR vertegenwoordigt alle vijf scholen en de ambulante onderwijskundige begeleiding en voert regelmatig overleg met de Raad van Bestuur van Visio over onderwerpen die de gehele organisatie aangaan.

Ouders die graag de notulen van de GMR toegestuurd krijgen, kunnen een mail sturen naar het algemene mailadres van de school.

Medezeggenschapsraad (MR)

Elke school binnen Visio Onderwijs heeft ook een eigen medezeggenschapsraad, samengesteld uit personeelsleden en ouders van de school en de aob. Deze raad overlegt periodiek met de schoolleider over schoolgerelateerde en aob-thema's. Ouders die graag de notulen van de MR toegestuurd krijgen, kunnen een mail sturen naar het algemene mailadres van de school.

Themaraad aob

De themaraad aob is een adviesorgaan binnen Visio waarin aob'ers zitting hebben. Hoewel de themaraad geen formele beslissingsbevoegdheid heeft, speelt zij een waardevolle rol in de ontwikkeling van het aob-beleid. De leden denken mee over landelijke thema's en delen ervaringen uit de praktijk. Een afvaardiging van de themaraad participeert in de GMR.

Leerlingenraad

Bij Visio hebben leerlingen via de leerlingenraad inspraak in belangrijke schoolzaken. Elke schoollocatie heeft een eigen leerlingenraad, per afdeling of als centrale raad met vertegenwoordigers vanuit verschillende afdelingen. Door deelname te rouleren, geven we zoveel mogelijk leerlingen de kans om mee te doen.

De leerlingenraad komt regelmatig bijeen met de schoolleider en mag zelf onderwerpen aandragen. De bijeenkomsten worden voorbereid in de klas en de uitkomsten worden daar ook teruggekoppeld. Zo leren leerlingen actief mee te denken, samen te werken, hun stem te laten horen én naar elkaar te luisteren.

Voorbeelden van inspraak die hebben geleid tot concrete aanpassingen op schoolniveau:

- **Leerlingenraad Amsterdam**

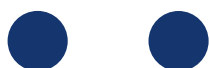
De leerlingen hebben de schoonmaak en de privacy van de meisjes- en jongens-toiletten besproken en zijn met voorstellen gekomen. Er zijn luchtverfrissers opgehangen en er zijn andere sloten aangebracht. Daarnaast is de leerlingenraad bezig met het opzetten van een soort kantine.

- **Leerlingenraad Breda**

De leerlingenraad heeft meegedacht over de besteding van een schenking voor nieuw buitenspel materiaal; de aangedragen ideeën zijn goedgekeurd en worden verder uitgewerkt. Ook zijn aanvullende suggesties besproken, zoals uitbreiding van de schoolbibliotheek en ideeën voor het buitenterrein. Leerlingen zijn actief betrokken bij schoolbrede activiteiten, zoals de voorbereiding van de musical waarbij zij meewerken aan optreden, decor en organisatie. Vieringen en gezamenlijke activiteiten op school worden samen geëvalueerd om deze verder te verbeteren. Binnen het praktijkonderwijs is aandacht voor uitstapjes, vrijetijdsbesteding en het behalen van certificaten. Daarnaast is gesproken over het jaarthema en burgerschapsvorming, waaronder samenwerking met andere scholen en organisaties. Tot slot heeft de leerlingenraad veel ideeën aangedragen voor de herinrichting van het schoolplein, gericht op spel, beweging en beleving.

- **Leerlingenraad Grave**

De leerlingenraad is actief betrokken geweest bij de evaluatie van de scholieren-verkiezingen. Deze evaluatie is meegenomen tijdens de organisatie van de kinderverkiezingen op het so. Daarnaast zijn zij betrokken geweest bij doelen in het jaarplan van de school over ICT-middelen in de lokalen. De leerlingenraad zorgt voor een selectie van toegankelijke spellen die tijdens de pauze gespeeld kunnen worden nu de mobiele telefoon de gehele dag in de kluis gaat. Actieve bijdrage aan feesten en activiteiten is een vanzelfsprekendheid.

- **Leerlingenraad Haren**

De leerlingenraad is enkele jaren geleden nauw betrokken geweest bij het ontwerp van een toegankelijk schoolplein. Dit schooljaar heeft de leerlingenraad het plein samen met de architect en het hoveniersbedrijf geëvalueerd. De opgehaalde feedback wordt meegenomen bij de inrichting van twee andere schoolpleinen binnen Visio.

- **Leerlingenraad Rotterdam**

De leerlingenraad heeft het voortouw genomen bij de organisatie van het kerstgala, ze hebben nagedacht over het menu en hebben een spel ontworpen wat tijdens het feest is gespeeld. Ook is de raad betrokken bij de herinrichting van de vso afdeling. Ze mochten meedenken over de nieuwe muurkleur in de lokalen en de gang en hebben een rol gehad in de keuze van nieuwe leerlingstoelen. Daarnaast zijn ze in de ontwerpfase van de herinrichting van de aula ook zeer betrokken geweest.

Ouderbetrokkenheid

Een voorwaarde voor goed educatief partnerschap is onderling vertrouwen tussen ouders en leerkrachten. De gedachte achter educatief partnerschap is dat de school en de ouders een gemeenschappelijke inspanningsverplichting hebben. Zij streven beide hetzelfde doel na: de optimale ontwikkeling van het kind. Ouders worden door het schooljaar heen uitgenodigd voor OPP- en RapPortfolio-gesprekken. Daarnaast zijn ouders welkom bij diverse activiteiten, zoals informatiebijeenkomsten en feesten. Voor dagelijkse communicatie gebruiken school en ouders de Parro-app van ParnasSys.

Ouderlijk gezag

We spreken in deze schoolgids voor de leesbaarheid over ouders. Voor wettelijke zaken benaderen we altijd degene met het ouderlijk gezag. Dat kunnen één of twee biologische ouders zijn, maar ook pleegouders of een voogd. Als ouders na een scheiding beiden het ouderlijk gezag behouden, zorgt de school ervoor dat beide ouders gelijk worden behandeld en dezelfde informatie krijgen over hun kind. Dit houdt in dat beide ouders worden uitgenodigd voor ouderavonden en gesprekken over het rapport, en dat zij beiden de rapportfolio's ontvangen. In principe nodigen we ouders gezamenlijk uit voor een gesprek over het OPP en het rapport van hun kind. Wanneer ouders niet gezamenlijk naar een gesprek willen komen, zullen aparte gesprekken worden gepland. Als na een scheiding slechts één ouder het ouderlijk gezag krijgt, moeten de ouders dit aan de school doorgeven. Beide ouders zullen het rapport(folio) over hun kind blijven ontvangen. Echter alleen de ouder met het wettelijk gezag zal worden uitgenodigd voor een gesprek over het OPP.

Beeldmateriaal

Ouders geven in de Parro-app al dan niet toestemming voor het gebruiken van beeldmateriaal van hun kind voor nieuwsbrieven, schoolgidsen, social media, onze website of deelname aan onderzoeken. Voor overig gebruik vragen we gericht toestemming voor de specifieke toepassing.

Belangrijke adressen

Contactpersonen voor ouders/verzorgers:

- **Cliëntservicebureau van Visio**
(hét portaal voor aanmelding)
T 088 585 85 85 / info@visio.org
- **Klachtenfunctionarissen**
(Martine Vos en Anke de Veer)
T 088 585 85 52 / klacht@visio.org
- **Vertrouwenspersoon**
(Caroline ten Cate)
T 06 54 65 05 05 / ctencate@telfort.nl

Onderwijslocaties Visio:

- **Visio Onderwijs in Amsterdam**
Burgemeester Eliasstraat 76; 1063 EX Amsterdam
T 088 585 60 00 / onderwijsamsterdam@visio.org
- **Visio Onderwijs in Breda**
Galderseweg 65; 4836 AC Breda
T 088 585 82 00 / onderwijsbreda@visio.org
- **Visio Onderwijs in Grave**
Jan van Cuykdijk 1; 5361 HM Grave
T 088 585 82 50 / onderwijsgrave@visio.org
- **Visio Onderwijs in Haren**
Rijksstraatweg 284; 9752 CL Haren
T 088 585 75 00 / onderwijsharen@visio.org
- **Visio Onderwijs in Rotterdam**
Heindijk 4; 3079 PM Rotterdam
T 088 585 83 30 / onderwijsrotterdam@visio.org

Ambulante Onderwijskundige Begeleiding Visio:

- **Aob Noord-Nederland**
Rijksstraatweg 284; 9752 CL Haren
T 088 585 75 00 / onderwijsharen@visio.org
- **Aob Midden-Nederland**
Burgemeester Eliasstraat 76; 1063 EX Amsterdam
T 088 586 17 00 / onderwijsamsterdam@visio.org
- **Aob Zuid-Nederland**
Heindijk 4; 3079 PM Rotterdam
T 088 585 82 99 / aobrotterdam@visio.org

Verantwoording schoolgids

Deze schoolgids en de bijbehorende schoolkalenders zijn vastgesteld door de Raad van Bestuur van Koninklijke Visio. De oudergeleding van de GMR heeft ingestemd met deze schoolgids.

We kiezen voor een toegankelijke schoolgids boven een visueel aantrekkelijke editie. Deze PDF-versie is toegankelijk opgemaakt voor mensen met een visuele beperking. Dit betekent dat de opmaak geschikt is voor het gebruik van een brailleleesregel, spraakondersteuning of vergrotingssoftware. Afbeeldingen zijn enkel illustratief of hebben een duidelijke alternatieve tekst. Zo hopen we dat iedereen de inhoud van deze schoolgids op zijn eigen manier tot zich kan nemen.

Visio Onderwijs

Visio Onderwijs is er voor kinderen van 4 tot 20 jaar met een visuele beperking, al dan niet in combinatie met een andere beperking. Visio Onderwijs biedt speciaal onderwijs (so), voortgezet speciaal onderwijs (vso) en ambulante onderwijskundige begeleiding (aob). Voor leerlingen met een (ernstige) verstandelijke beperking bieden we onderwijs in de afdelingen so-mb en vso-mb.

"Perspectief voor elk kind" is een belangrijk uitgangspunt van ons onderwijs. We willen als onderwijsorganisatie ieder kind, ongeacht de individuele beperkingen, een perspectief voor de toekomst bieden.

Ruim 80% van de kinderen met een visuele beperking gaat naar een gewone school met behulp van ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) van Visio door heel Nederland. Daarnaast heeft Visio eigen scholen op vijf plaatsen: Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam.